



LUND UNIVERSITY

Grekiska prosatexter från klassisk och hellenistisk tid

Ett urval av texter ur Xenofons Anabasis, Platons Sokrates försvarstal och Nya Testamentet

Blomqvist, Karin

2018

Document Version:

Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Blomqvist, K. (Red.) (2018). *Grekiska prosatexter från klassisk och hellenistisk tid: Ett urval av texter ur Xenofons Anabasis, Platons Sokrates försvarstal och Nya Testamentet*. (Studia Paedagogica Graeca et Latina Lundensia). Lunds universitet. Språk- och litteraturcentrum.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

STUDIA PAEDAGOGICA GRAECA ET LATINA LUNDENSIA 5

Grekiska prosatexter

från klassisk och hellenistisk tid

Karin Blomqvist



Ett urval av texter ur Xenofons *Anabasis*,
Platons *Sokrates försvarstal* och
Nya Testamentet



Grekiska prosatexter
från klassisk och hellenistisk tid
ἡ δευτέρα Ἑλληνικὴ βίβλος

Ett urval av texter ur Xenofons *Anabasis*, Platons
Sokrates försvarstal och Nya Testamentet

Utgivna och kommenterade av
Karin Blomqvist

Studia Paedagogica Graeca et Latina Lundensia kan beställas via Lunds universitet: www.ht.lu.se/skriftserier e-post: skriftserier@ht.lu.se

© Karin Blomqvist 2018

Omslagets bild: Kvarstående kolonner av Zeus Olympios tempel i Athen, påbörjat av Peisistratos, fullbordat av Hadrianus (foto: Jerker Blomqvist ©)

ISBN 978-91-88899-09-5 (tryck)

ISBN 978-91-88899-10-1 (PDF)

Tryck: Media-Tryck, Lund 2018

Innehållsförteckning

Inledning	3
Xenofon	3
Xenofons skrifter	4
<i>Anabasis</i>	6
Platon	9
Platons skrifter	10
<i>Sokrates försvarstal</i>	12
Lukas	14
Lukas språk	15
Litteratur	17
Ur Xenofon, <i>Anabasis</i>	19
Ur Platon, <i>Sokrates försvarstal</i>	41
Ur <i>Nya Testamentet</i>	53
Lukasevangeliet	53
Matteusevangeliet	57
Apostlagärningarna	59

Inledning

Xenofon

Xenofon (Ξενοφών, -ώντος) föddes ca 430 f.Kr. Han tillhörde en välbeställd athenskt familj och fick en uppfostran som var den normala för hans samhällsklass. Den innefattade bl.a. militär utbildning, och Xenofon deltog sannolikt i Athens militära operationer under senare delen av det peloponnesiska kriget, som slutade 404. Förmögna familjer var skyldiga att förse sönnerna med häst, vapen och annan utrustning, så att de kunde tjänstgöra i det athenska kavalleriet. Xenofon visar i sina skrifter ett genuint intresse för hästar och deras skötsel och för en kavallerists plikter. Detta intresse har säkert grundlagts under hans ungdom.

Om hans intellektuella intressen under ungdomen vet man inte mycket, men vid någon tidpunkt – troligen strax efter 410, då Xenofon var ca tjugo år – träffade han Sokrates. Av honom tog Xenofon djupa intryck.

År 401 lämnade Xenofon Athen, och det är osäkert om han någonsin återvände dit. Efter nederlaget i peloponnesiska kriget var förhållandena i Athen inte de bästa för honom. Genom en statskupp hade en oligarkisk regim – ”de trettio tyrannerna” – etablerats 404, och efter att demokratin återupprättats följande år, kunde personer med Xenofons aristokratiska familjebakgrund riskera att misstänkas för att ha stött diktaturen och konspirera mot demokratin; sådana misstankar drabbade bl.a. Sokrates, och Xenofon själv blev senare landsförvisad från Athen som statens fiende.

De grekiska aristokratfamiljerna var förbundna med varandra över statsgränserna genom mer eller mindre informella nätverk av s.k. ”gästväner” (ξένοι), och Xenofon utnyttjade nu en sådan förbindelse. Han slöt sig samman med Proxenos från Boiotien, ”en gammal gästvän” (ξένος ἀρχαῖος), som vid tillfället befann sig i Sardes i Mindre Asien i tjänst hos den persiske satrapen Kyros. Detta blev inledningen till den äventyrliga expedition som Xenofon senare skildrade i sin skrift *Anabasis* (varom mera nedan).

Xenofon blev sedan kvar i Mindre Asien under några år. Hans militära erfarenhet gjorde honom eftertraktad som medhjälpare till ledare av olika krigsföretag, bland dem spartanerna Thibron och kung Agesilaos, som för-

sökte befria de grekiska städerna i Mindre Asien från persernas herravälde. I Agesilaos sällskap återvände Xenofon till det europeiska Grekland. På grund av sina förbindelser med Sparta var han inte välkommen tillbaka till Athen, utan han slog sig ner på ett lantgods i Skillous (Σκιλλοῦς, -οῦντος, ὁ) nära Olympia i staten Elis. Där har förmodligen en stor del av hans skrifter tillkommit.

I ett krig mellan Elis och Sparta år 371 blev godset i Skillous förstört och Xenofon fördrevs därifrån. Han slog sig då ner i Korinth. Athen upphävde beslutet om landsförvisning 365, men det finns inga uppgifter om att Xenofon har besökt hemstaden igen. I sin skrift om Athens statsinkomster (Πόροι) nämner han en händelse som inträffade 355. Då var han alltså i livet, ca 75 år gammal. Hur länge han levde därefter är obekant.

Xenofons hustru hette Filesia (Φιλησία). De hade två söner, Gryllos och Diodoros. Dessa uppges ha fått militär utbildning i Sparta, men när det politiska läget gjorde det lämpligt, lät Xenofon dem enrolleras i Athens armé. Gryllos, kavallerist liksom fadern, stupade i slaget vid Mantinea 362. Vid budet om sonens död ska Xenofon ha konstaterat med upphöjt lugn: ”Jag visste att jag fött en dödlig” (ᾔδειν θνητὸν γεγεννηκώς).

Xenofons skrifter

Xenofon var en flitig författare och skrev en lång rad skrifter om olika ämnen och inom olika genrer, dock allt på prosa. Det är ytterst få antika författare som fått hela sin produktion bevarad till våra dagar, men Xenofon – liksom Platon – verkar vara en av dem. Ingenstans nämns någon skrift av honom som saknas i de medeltida handskrifterna. Han har således varit en populär författare vars skrifter flitigt lästs och kopierats även under antiken.

Här följer en lista över Xenofons skrifter med korta presentationer. Hans mest välkända skrift, *Anabasis*, får en separat behandling i ett särskilt avsnitt nedan. Av skrifterna är *Anabasis*, *Hellenika*, *Kyropedin* och *Memorabilierna* de mest omfattande och fyller vardera en nutida bok. De övriga är av mindre format. Flera av skrifterna finns i svensk översättning, delvis under skiftande titlar.

Hellenika (Ἑλληνικά) är ett historieverk som behandlar den grekiska samtidshistorien från 411, där Thukydides framställning av peloponnesiska kriget slutar, till slaget vid Mantinea 362. Som historiker är Xenofon mindre intresserad av de djupare krafter som styr det historiska skeendet än Thukydides. Han berättar konkret om det han själv upplevt eller bevittnat

på nära håll och om enskilda människors insatser. Hans militära sakkunskap lyser ofta fram.

Kyropedien (Κύρου παιδεία 'Kyros uppfostran') behandlar perserkungen Kyros den äldres väg till makten. Denne Kyros – som inte får förväxlas med den Kyros som figurerar i *Anabasis* – regerade 559–529 och räknas som perserrikets grundare. Xenofons verk är en fiktiv berättelse som vill teckna en bild av den ideale härskaren.

Hieron (Ίέρων) är en fiktiv dialog mellan tyrannen Hieron i Syrakusa och skalden Simonides från Keos. Ämnet är kontrasten mellan ensamhärskarens ständigt hotade situation och hans möjligheter att använda sina resurser för samhällets bästa.

Agesilaos (Ἀγησίλαος) är en lovprisning av Xenofons vän, kung Agesilaos av Sparta. Agesilaos framställs som den ideale härskaren men också som en förebild för alla andra som ärligt strävar efter att leva som goda människor.

Spartanernas statsförfattning (Λακεδαιμονίων πολιτεία) lovprisar det system för statens styre och för de ungas uppfostran som infördes av Spartas mytiske lagstiftare Lykurgos. Samtidigt riktas kritik mot de samtida makt-havarna i Sparta för att de inte längre respekterar Lykurgos lagar.

Kavalleriofficeren (Ἱππαρχικός) riktar sig till en (förmodligen fiktiv) person som ska tillträda posten som ἵππαρχος, dvs. chef för en rytteriavdelning. Skriften ger goda råd om hur han bör leda sin trupp, vinna männens lojalitet, få ett psykologiskt övertag över fienden etc.

Inkomster/Athens statsintäkter (Πόροι; latinsk titel: *Vectigalia*) ger athenarna rekommendationer om hur statens verksamhet ska kunna finansieras efter det att Athen 355 lidit nederlag i det s.k. bundsförvantskriget och medlemmarna i attiska sjöförbundet upphört att betala de tidigare höga avgifter som Athen krävde av dem.

Memorabilierna/Hågkomster om Sokrates (Ὑπομνημονεύματα Σωκράτους; latinsk titel: *Memorabilia*) inleds med en vederläggning av de anklagelser mot Sokrates som ledde till hans dödsdom. Innehållet i övrigt är mest av anekdotisk natur: Sokrates får i olika situationer uppträda som rådgivare i moraliska och politiska frågor, om vänskap, uppfostran, äktenskap och ekonomi. Det mesta av innehållet bygger troligen på andrahandsuppgifter eller är rent fiktivt, för Xenofons bekantskap med Sokrates varade bara ett fåtal år och kan inte ha varit djupgående. – Svensk översättning av Samuel Johan Ljungdahl: *Hågkomster om Sokrates* (1888); av Ebbe Linde: *Minnen av Sokrates* (1985; inte hela verket).

Sokrates försvarstal (eller snarare *Försvarstal för Sokrates*; Ἀπολογία Σωκράτους) är en pendang till Platons skrift med samma titel (även andra samtida skrev tal för eller emot Sokrates). Xenofon återger dock inte ett tal som Sokrates påstås ha hållit inför domstolen, utan han talar i egen person för att bemöta ett urval av anklagelserna.

Symposion (Συμπόσιον) skildrar en fest hos den rike men slösaktige athenaren Kallias, dit ett urval kända athenare är inbjudna. Ämnet för kvällens diskussion är kärleken och guden Eros, liksom i Platons *Symposion*. Deltagarna bjuds på underhållning med pornografiska inslag av akrobater och andra artister. – Svensk översättning av Ebbe Linde: *En fest hos Kallias* (1985).

Om hushållning (Οἰκονομικός) är en dialog mellan Sokrates och Kritoboulos, en välbärgad athenare. Man diskuterar hur familjens överhuvud ska förvalta familjens samlade egendom och på bästa sätt ta hand om sin familj och sina underlydande. – Svensk översättning av Sture Linnér: *Ledarskap* (2004).

Om hästar och ridning (Περὶ ἵππικῆς) handlar om hur en hästägare ska ta hand om sina djur, om dressyr och om ridkonst i civila och militära sammanhang. Xenofon har blivit högt uppskattad av senare hästkännare för hans sakkunskap och insiktsfulla rekommendationer. – Svensk översättning av Jonas Palm: *Om hästar och ridning* (1980).

Om jakt (Κυνιγητικός) behandlar metoderna för att fånga och döda villebråd, huvudsakligen harar, rådjur och vildsvin, samt ger vissa upplysningar om djurens anatomi och beteenden.

Skriften *Om jakt* är kanske inte författad av Xenofon utan kan ha felaktigt placerats under hans namn inom handskriftstraditionen. Säkert oäkta är en annan skrift som också bevarats under Xenofons namn, *Athenarnas statsförfattning* (Ἀθηναίων πολιτεία). Den är i verkligheten skriven redan på 420-talet då Xenofon ännu var ett barn. Den verkliga författaren var en politiskt konservativ athenare som kritiserade Athens demokratiska författning och pekade på möjligheter att reformera den. Han brukar kallas ”den gamle oligarken”.

Anabasis

Xenofons *Anabasis* (Ἀνάβασις, eg. ’uppmarsch’) skildrar hur en armé bestående av grekiska legosoldater besegras i ett fältslag av den persiske stor-

konungen och sedan tvingas ta sig hem igen genom fientligt och för dem själva okänt land.

Anabasis kallas ofta Κύρου ἀνάβασις 'Kyros uppmarsch'. Kyros var den som hade anställt de grekiska legosoldaterna. Han var en persisk kungason och persisk ståthållare i Mindre Asien. När hans far, Dareios II, dog 405, blev Kyros storebror Artaxerxes kung. Kyros var inte nöjd med detta förhållande utan beslöt sig för att göra uppror och ta makten från sin bror. För detta ändamål samlade han en armé, där de grekiska soldaterna utgjorde en viktig komponent, och med denna startade han våren 401 "uppmarschen" från Mindre Asien mot perserrikets kärnländer.

På hösten samma år drabbade Kyros armé samman med Artaxerxes i ett avgörande fältslag vid Kunaxa på östra stranden av Eufrat, ca sju mil norr om Babylon. Grekerna utgjorde högra flygeln av Kyros armé. De drev utan svårighet sina motståndare på flykten. På vänstra flygeln och i centern kunde Kyros trupper däremot inte stå emot Artaxerxes utan blev överväldigade. Kyros själv stupade.

Läget för de grekiska soldaterna blev nu kritiskt. I och med att Kyros stupat hade hela företaget blivit meningslöst; syftet hade ju varit att placera Kyros på Persiens tron. Nu fanns inte Kyros längre, hans armé hade ingen ledare, och för grekerna återstod bara att försöka rädda sig själva. Det blev ytterligare några mindre strider med persiska styrkor. Grekerna visade återigen prov på sin militära överlägsenhet, och perserna föredrog därför förhandlingar. Ett avtal slöts, som skulle garantera grekernas säkerhet, men perserna var inte att lita på. De lockade de främsta grekiska officerarna, strategerna (στρατηγός, -οῦ ὁ 'härförare'), i en fälla, där de svekfullt blev mördade. Därmed miste grekerna också sina egna viktigaste ledare. Deras liv och personligheter tecknas kortfattat i slutet av bok 2 av *Anabasis*.

I detta läge träder Xenofon in i handlingen, och han blir huvudpersonen i de följande fem böckerna. Han hade ingen funktion i den grekiska truppen utan hade följt med som privatperson och som vän till Proxenos, en av de mördade strategerna. På morgonen dagen efter att grekerna fått besked om vad som hänt strategerna tog Xenofon kontakt, först med de överlevande lochagera (λοχαγός, -οῦ ὁ, ung. 'kompanichef') i Proxenos trupp, sedan också med de övriga truppkontingenternas officerare. Han försökte övertyga dem om att det var meningslöst att försöka få till stånd ett avtal med de opålitliga perserna; istället måste grekerna på egen hand ta sig fram till en plats där de kunde känna sig trygga. Efter långvariga diskussioner nåddes enighet om detta.

Man började med att reorganisera de decimerade trupperna: ett antal lochager befordrades till strateger istället för de mördade, och nya lochager valdes i deras ställe. Xenofon blev vald till strateg för att ersätta Proxenos. Följande dag hölls ett möte med samtliga soldater, och även där vann Xenofons förslag gillande.

Återtåget anträdde omedelbart, men det blev en lång marsch. Trupperna följde först floden Tigris norrut. Under vintern 401–400 tog de sig över bergen i Armenien (nuvarande östra Turkiet), där kyla och snö plågade grekerna. Någon gång under våren eller försommaren 400 nådde de staden Trapezunt (Trebizond, Trabzon; Τραπεζοῦς, -οὔντος ἡ) vid Svarta havet. Södra Svartahavskusten var sedan länge ett grekiskt bosättningsområde, och här kunde Xenofon och hans följeslagare känna sig rimligt trygga för perserna. De fortsatte sedan gruppvis till sjöss eller lands längs kusten fram till Bosporen där de slutligen definitivt skildes åt.

Hur många de grekiska soldater var som följde med Kyros på hans uppmarsch är oklart, liksom hur många som överlevde återtåget. Traditionellt sägs ”tiotusen”, men det är en osäker och förmodligen överdriven uppskattning. Inte alla som följde med var soldater. Somliga hade hustrur med sig, annat kvinnligt sällskap eller personliga vänner, andra höll sig med uppsare eller slavar, men dessa skymtar bara sporadiskt i skildringen.

Anabasis är utan tvekan Xenofons mest kända skrift. Anledningen är att texten under århundraden allmänt har använts i de europeiska skolornas undervisning i grekiska. Xenofons språk är jämförelsevis okomplicerat, och innehållet är konkret och lätt att förstå. Texten passar därför relativa nybörjare, innan de övergår till mera krävande texter som Platons dialoger eller de homeriska eposen. Den har tidvis också använts i uppfostrande syfte. Xenofon, som genom sin praktiska duglighet och sin övertygelseförmåga lyckades rädda grekerna genom den ena krisen efter den andra, fick tjäna som en god förebild både för militära ledare och för civilsamhällets administratörer. *Anabasis* visar hur grekerna lyckades hantera förföljande persiska trupper, fientlig lokalbefolkning, vinterkölden i bergen, brist på förnödenheter och inte minst interna stridigheter.

Anabasis är också, åtminstone bitvis, spännande läsning; man vet inte vad som väntar när man vänder blad. Vissa scener stannar i minnet, blodisande, känsloladdade eller dråpliga: mannen, som kommer med budet om de mördade strategerna, har buken uppsprättad och de framvällande tarmarna i ett osäkert grepp (2.5.33); glädjeropet ”θάλαττα, θάλαττα” som repeteras bakåt

längs marschkolonnen när de främsta från en höjd i Armenien ser Svarta havet skymta i fjärran (4.7.23–25); lokalbefolkningens förskräckelse och förundran över att grekerna firar en fest med dansuppvisningar i full vapenrustning, där t.o.m. en kvinna deltar utklädd till soldat (6.1.5–13).

Anabasis finns i svensk översättning av Ivar A. Heikel: *Anabasis* (1943), av Ebbe Linde: *Kyrosexpeditionen* (1972) och av Ingemar Lagerström: *Kyrosexpeditionen eller De tiotusens återtåg* (2014). Textställen anges med siffror för bok, kapitel och paragraf.

Platon

Platon var nära jämnårig med Xenofon och tillhörde liksom denne en välbärgad athenskt familj. Båda tog intryck av Sokrates, Platon dock mera livsavgörande, och Platons levnadslöpp blev mycket annorlunda än Xenofons.

Platon föddes 428/7 f.Kr. Flera av hans nära släktingar tog aktivt del i den athenska politiken och hade ledande poster inom statens styrelse. Platon hade förmodligen varit inställd på en liknande bana, men han valde en annan väg. Innan han beslöt att ägna sig helt åt filosofin, ska han också ha försökt sig som tragedidiktare. Från tjugoårsåldern, då han slöt sig till kretsen kring Sokrates, var filosofi hans huvudintresse. Dödsdomen mot Sokrates 399 väckte hos Platon en misstro mot det demokratiska Athens politiska system, något som ofta kommer till uttryck i hans skrifter.

Platons tidigaste skrifter författades och offentliggjordes troligen redan under 390-talet, bland dem *Sokrates försvarstal*. Under denna tid har Platon också samlat en egen krets av filosofiskt intresserade kring sig. Ca 390–388 gjorde han en sorts bildningsresa som förde honom via Egypten och Kyrene till de pythagoreiska samfunden i Syditalien och slutligen till Syrakusa på Sicilien. Syrakusa styrdes då av tyrannen Dionysios I. Dennes svåger, Dion, var entusiastisk över Platons politiska och moralfilosofiska idéer och försökte med Platons stöd påverka Dionysios till att tillämpa dem i praktiken. Platon övertalades även att göra en andra Sicilienresa ca 365, när Dionysios II övertagit makten. Resultatet blev inte vid någotdera tillfället vad Dion och Platon hade önskat. De filosofiska lärosatserna var nämligen i praktiken inte intressanta för någon tyrann.

Med undantag för dessa resor verkade Platon hela sitt liv i Athen. Strax efter återkomsten till Athen ca 388 grundade Platon sin filososkola, den be-

römda Akademin. Den förlades till ett stycke land som Platon köpt i ett parkliknande område, kallat Akademeia (Ἀκαδήμεια/Ἀκαδημία) efter den athenske lokalheroen Akademos (Ἀκᾶδημος), väster om Athen, ca 1,5 km från Dipylonporten. Dit sökte sig unga män från hela det grekiska området för högre studier, bland dem Aristoteles, som senare grundade en egen skola efter mönster av Akademin. Verksamheten bestod av bl.a. föreläsningar och seminarier under ledning av Platon eller hans mest betrodda medhjälpare. Sannolikt fanns ett bibliotek. Viss forskning bedrevs också, även inom naturvetenskapliga områden, och skrifter i olika ämnen producerades, både av Platon och lärjungarna. Verksamheten finansierades genom Platons privata tillgångar. Först under hans efterträdare infördes skolavgifter.

Platon var ledare för Akademin fram till sin död 348/7. Han efterträddes av sin systerson Speusippos. Den platonska Akademin verkade i Athen, under olika former och i skiftande lokaliteter, fram till 529 e.Kr., då den stängdes genom ett dekret från kejsar Justinianus.

Platons skrifter

Ett stort antal skrifter författade av Platon har bevarats. De flesta är i dialogform, men somliga dialoger återges inte i direkt form utan återberättas av någon som hade varit närvarande när de förts eller, i något fall, själv fått en dialog återberättad för sig. De som uppträder i dialogerna är till största delen verkliga personer kända från andra källor, både athenare och främlingar på besök i Athen. Sokrates är med som dialogpartner och oftast huvudtalare i alla utom i *Lagarna* och *Epinomis* (där dock en icke namngiven athenare är den som mest för ordet).

Sokrates försvarstal har inte dialogform, inte heller de brev som bevarats under Platons namn. Av dessa 15 brev är de flesta oäkta. Bara fyra av dem (nr 3, 6, 7 och 8) kan vara skrivna av Platon, och av dem är särskilt det sjunde brevet viktigt för rekonstruktionen av hans biografi.

I de medeltida Platonhandskrifterna finns också bevarat ett antal kortare icke-dialogiska skrifter som redan under antiken oftast betraktades som oäkta. En del av dem kan vara författade av medhjälpare och elever inom Akademin men utan att Platon varit ansvarig för deras slutliga utformning. Flera av dialogerna kan misstänkas ha tillkommit på samma sätt, t.ex. *Minos* och *Hipparchos*.

Här följer en kortfattad genomgång av några av de mest kända dialogerna. *Sokrates försvarstal* får en separat behandling i ett särskilt avsnitt nedan.

Titelpersonen i *Gorgias* (Γοργίας) är Gorgias från Leontinoi på Sicilien, som anses vara den förste som ägnade sig åt retorik, dvs. det systematiska studiet av offentlig talekonst. Sokrates avslöjar att retorernas anspråk på att alltid kunna säga det rätta saknar grund. Han invecklar sig sedan i en diskussion med en ung athenare, Kallikles, som hävdar att makt är rätt och att retoriken erbjuder den makthungrige ett lämpligt medel att nå sina mål.

Faidros (Φαίδρος) behandlar också retoriken. Den skrivna, fixerade texten underkänns som väg till en säker kunskap. Sokrates rekommenderar istället den dialektiska metoden, det fria tankeutbytet mellan människor och individens egen förmåga till reflektion.

Protagoras (Πρωταγόρας) behandlar dygden (ἀρετή), summan av människans goda egenskaper. Sokrates hävdar att dygden är en enhet (och inte ska delas upp t.ex. i fyra "kardinaldygder") och att den baseras på kunskap om vad som är gott och dåligt.

Symposion/Gästabudet (Συμπόσιον) skildrar en fest som tragedidiktaren Agathon gav när han vunnit pris i dramatävlingen. Ämnet för diskussionen efter maten blir kärleken och Eros, och i den deltar utom Agathon och Sokrates också andra kända athenare: komedidiktaren Aristofanes, läkaren Eryximachos, Faidros, politikern och festprissen Alkibiades. I Sokrates inlägg definieras kärleken som en strävan efter det goda. Begäret efter vackra ting och sköna kroppar kan länkas vidare mot en sådan strävan, från det fysiska planet till det moraliska och intellektuella, och slutligen riktas mot godheten i sig.

Faidon (Φαίδων) skildrar Sokrates sista dag i livet. Hans närmaste vänner tillbringar den i fängelset med honom. Samtalet mellan dem rör själen och dess natur. Sokrates lägger fram vad han anser vara bevis för att själen lever vidare efter kroppens förintelse och att den då får del av en kunskap som kroppens sinnen inte når fram till. När själen återföds, har den kvar vissa minnen av denna kunskap och genom "återerinring" (ἀνάμνησις) kan människan delvis väcka den till liv. Sist på dagen överräcker fängelsevakten giftbägaren till Sokrates, och han tömmer den utan protester. Gradvis mister han känslan i extremiteterna, han glider så småningom in i medvetslöshet och dör slutligen fridfullt.

Staten (Πολιτεία) och *Lagarna* (Νόμοι) är Platons mest omfångsrika dialoger; de fyller vardera över 400 sidor i Jan Stolpes svenska översättning.

De förklarar hur Platon tänkte sig att en grekisk stadsstat bäst borde organiseras och styras. Platons ideal är ett totalitärt system där lagarna och de styrande reglerar medborgarnas liv i detalj. Grunden för systemet är "rättvisa" (δικαιοσύνη), principen att varje individ ska tilldelas uppgifter i förhållande till sina personliga egenskaper. Befolkningen delas i tre klasser. Högsta står en styrande elit, som utgörs av filosoferna och besitter alla fyra kardinaldygderna (visdom, mod, besinning, rättvisa). Därefter kommer väktarna, som inte besitter full visdom men desto mera mod. Deras uppgift är att försvara staten mot yttre fiender och att förhindra revolter. Den tredje gruppen är alla andra, de som producerar förnödenheter för hela staten (bönder, affärsmän, hantverkare, grovarbetare etc.). Uppfostran och utbildning av de tre grupperna ska vara noga reglerad, och den som visar lämplig – eller olämplig – ska kunna flyttas från en grupp till en annan. Skillnader finns mellan *Staten* och *Lagarna*. I *Staten* tänkte sig Platon att systemet skulle fungera utan skrivna lagar, men *Lagarna*, som är ett senare verk, innehåller precis formulerade lagar.

Sokrates försvarstal

Platons *Sokrates försvarstal* (Ἀπολογία Σωκράτους) är inte identiskt med det tal som Sokrates faktiskt höll vid rättegången, utan formuleringarna är Platons. Rimligen är såväl innehåll som formuleringar påverkade av vad Sokrates verkligen sade, men hur långt denna påverkan sträcker sig är oklart.

I Athen måste en domstolsprocess alltid startas av en enskild medborgare; det fanns alltså ingen allmän åklagare. Normalt var det den som drabbats av ett brott eller en oförrätt – eller dennes familj – som startade processen genom att rikta en formell anklagelse mot förövaren. När det gällde brott mot staten, då ingen enskild drabbats av brottet, kunde vilken medborgare som helst inleda en process. Det är vad som hände i fallet Sokrates. Tre athenare, Meletos, Anytos och Lykon, inlämnade en gemensam anklagelseskraft till den arkont som hade överinseende över rättsskipningen, Sokrates bereddes tillfälle att besvara anklagelsen, och arkonten bedömde att det var motiverat att låta saken gå vidare till rättegång.

Eftersom det rörde sig om ett påstått brott mot staten, avgjordes målet inför en domstol som bestod av ett stort antal medborgare, troligen 500, som hade utsetts genom lottning. Vid rättegången har först Anytos hållit ett tal där anklagelserna mot Sokrates motiverades. Därefter var det Sokrates tur att hålla sitt försvarstal.

Försvarstalet består av tre delar eller, om man så vill, av tre separata tal. I den första och längsta delen försvarar sig Sokrates mot de anklagelser som riktades mot honom och som hans anklagare Anytos hade fört fram i sitt tal. Innan Sokrates går in på de specifika anklagelsepunkterna vädjar han till domarna, att de ska bortse från det mera generella förtal som under en följd av år hade spritts om honom. Som exempel nämner han Aristofanes komedi *Molnen*. Där framställs Sokrates som ledare för ett "tänkeri" (φροντιστήριον), där allsköns märkliga naturvetenskapliga frågeställningar blir föremål för utredningar. Sådant har Sokrates ingen kunskap om, säger han, och han har heller aldrig, som det påstås, meddelat undervisning mot betalning vare sig om sådana ting eller om något annat. Vad som har väckt förargelse bland athenarna är istället att han genom sina samtal med människor har avslöjat att de flesta inte begriper vad de talar om och att de grovt överskattar sina förmågor. Därmed har han fått ett rykte för att vara visare än andra och för att gärna vilja bevisa detta. I verkligheten är han möjligen visare än de avslöjade, men i så fall på en enda punkt: "en enda sak vet jag, att jag ingenting vet" (ἐν οἷδ᾽, ὅτι οὐδὲν οἶδ᾽).

Efter detta vänder sig Sokrates mot den formella anklagelsen, som huvudsakligen innehåller två punkter, (i) Sokrates förleder ungdomen och (ii) Sokrates vördar inte statens gudar utan vill införa nya gudomligheter. Sokrates börjar med att kalla fram anklagaren Meletos och fråga ut honom för att få honom att förklara och precisera anklagelserna närmare. Meletos gör en slät figur i det sammanhanget. Mot de konkreta anklagelserna försvarar sig Sokrates sedan genom att peka på sitt eget levnadssätt: där finns inget stöd för anklagelserna, och han avslutar detta första tal med att betyga sin vördnad för de gudar han påstås vanvörda.

Efter de båda parternas inledande tal röstade domarna för att avgöra skuldfrågan. Resultatet blev att Sokrates förklarades skyldig till det som han anklagades för, dock med en förvånansvärt liten marginal av röster.

Nästa steg i domstolsprocessen var att straffet för Sokrates skulle beslutas. De båda parterna höll då återigen varsitt tal. Anytos krävde dödsstraff. Sokrates motförslag var att han, som en erkänsla för de tjänster han gjort Athen, för framtiden skulle åtnjuta gratis bespisning i det athenska rådhuset (πρυτανεῖον) tillsammans med de rådsmedlemmar som för tillfället hade ansvaret för statens styrelse. Detta var en hedersbevisning som särskilt förtjänta män kunde belönas med av den athenska staten. Att bevilja Sokrates något sådant var naturligtvis otänkbart för domarna, och Anytos förslag vann klart vid omröstningen.

Den tredje delen av *Sokrates försvarstal* har sannolikt ingen verklighetsbakgrund utan är helt uppdiiktad av Platon. Sokrates föreställs ha hållit detta tal efter att straffet bestämts, under den korta stund då ämbetsmännen var upptagna med de administrativa åtgärder som behövdes för att flytta Sokrates till statsfängelset där han skulle invänta dödsdomens verkställande. Han förutspår att de domare som fällt honom kommer att drabbas av eftervärldens fördömande och uttalar sin förvisning om att han själv går till en bättre tillvaro.

Samtliga Platons skrifter finns i svensk översättning: Platon, *Skrifter*. Översättning, förord och noter av Jan Stolpe. I–VI, 2000–2009. Textställen i skrifterna anges med sidnummer, avdelning (a, b, c, d, e) och ev. rad inom avdelningen i en Platonedition av Henri Estienne (Étienne; Henricus Stephanus) från 1578.

Lukas

Lukas är enligt urgammal kristen tradition författaren till två skrifter i Nya testamentet, Lukasevangeliet (Εὐαγγέλιον τὸ κατὰ Λουκᾶν) och Apostlagärningarna (Πράξεις ἀποστόλων). Han anses vara identisk med den Lukas som på några ställen i NT omnämns som följeslagare till Paulus på hans missionsresor. I Kolosserbrevet (4.14) omtalas Lukas som ”läkaren”. Om detta är korrekt, hade Lukas en omfattande utbildning bakom sig. Han skriver en vårdad grekiska. Inledningsorden till de båda skrifterna, med deras hänvändelser till en namngiven adressat (Theofilos), visar att författaren var bekant med grekisk litterär konvention. På samma sätt börjar också grekiska författare, bl.a. läkare, ofta sina skrifter.

Evangelierna skildrar Jesus liv från födelsen till döden på korset och hans därpå följande återuppståndelse och himmelfärd. Lukas återberättar till stor del samma stoff som de båda andra synoptiska evangelisterna Matteus och Markus. De första kapitlen hos Lukas (1.5–2.21) innehåller dock utförligare redogörelser för händelserna kring både Jesus och Johannes Döparens födelser, och bland lukanskt särstoff återfinns t.ex. liknelsen om den förlorade sonen (15.11–32).

Titeln Πράξεις ἀποστόλων är modellerad efter grekiska historieverk, t.ex. Πράξεις Ἀλεξάνδρου ’Alexanders gärningar’ av Aristoteles lärjunge Kallisthenes. Apostlagärningarna behandlar tiden från Jesus himmelfärd till

Paulus ankomst till Rom ca 60 e.Kr. De första kapitlen skildrar situationen i Jerusalem och organiserandet av den första församlingen där. Fr.o.m. kapitel 8 träder Paulus in i handlingen och blir så småningom huvudpersonen när hans missionsresor utförligt skildras. En betydelsefull detalj är att författaren i kapitel 16 övergår från att tala om Paulus och hans följeslagare som ”de” till att använda ”vi” om dessa personer. Detta implicerar att det som berättas i de följande kapitlen i huvudsak är självupplevt av författaren.

Lukas språk

Den grekiska som Lukas skrev är nästan identisk med den som Platon och Xenofon använde i sina skrifter. På det grammatiska planet upptäcker man bara några få, små skillnader, och ordförrådet är till stora delar gemensamt. Xenofon hade utan svårighet kunnat förstå vad Lukas skrev, och vice versa. Det grekiska skriftspråket har således inte förändrats mycket under de mer än 300 år som skiljer Lukas från de klassiska athenska författarna. Svenskan – och de flesta andra språk – har förändrats mycket mer på motsvarande tid; en 300 år gammal svensk text är mycket mera främmande för oss än t.ex. *Anabasis* var för Lukas.

Grekiskan avviker i detta avseende från de flesta andra språk. Det beror på att en norm för korrekt, bildat skriftspråk hade tidigt etablerats, och denna norm höll man troget fast vid genom århundradena. Den normerande språkformen var Athens dialekt, attiskan. Athen blev den kulturellt dominerande staten i det grekiska språkområdet bl.a. genom de filosof- och retorskolor som grundades där under 300-talet f.Kr. Athens dialekt blev vid den tiden ett språk för alla greker, oberoende av vilken dialekt de talade i sina hemstäder; den blev ἡ κοινὴ διάλεκτος ’det gemensamma (samtals)språket’: *koiné*. Det var denna form av grekiska som lärdes ut i skolorna runt om i det romerska imperiet på Lukas och de övriga nytestamentliga författarnas tid.

Naturligtvis fanns det skillnader. Språk förändras hela tiden, lokala varianter utvecklas, och enskilda författare odlar sina idiosynkrasier. Den normerande *koinén* var ett skriftspråk, och vid sidan av den fanns en rad olika talspråksvarianter. Dessa har efterlämnat en del spår i de skrivna texter som har bevarats. Hos Lukas finns knappast ytterst lite av sådan vardagsgrekiska, och hos de övriga nytestamentliga författarna inte särskilt mycket mer. Det som trots skillnaderna utmärker det nytestamentliga språket är den attiska grundkaraktären.

I Lukas språk, särskilt i evangeliet, finns däremot ett annat inslag som inte har attiskt eller ens grekiskt ursprung. Under hellenistisk tid flyttade många judar ut från Palestina och slog sig ner i städerna runt Medelhavet. I denna judiska diaspora var grekiska – inte hebreiska eller arameiska – det dominerande språket. Det uppstod då ett behov av att översätta Skriften från hebreiska till grekiska. Detta översättningsarbete började i Alexandria vid mitten av 200-talet f.Kr., och resultatet blev *Septuaginta*, den förkristna grekiska översättningen av vad de kristna kallar Gamla testamentet. Översättarna hade visat sin respekt för den hebreiska originaltexten genom att så ordagrant som möjligt överföra dess fraseologi och syntaktiska struktur till grekiska. Grekiskan i *Septuaginta* utmärks därför av en mängd *hebraismer*, ogrekiska uttryckssätt som imiterar originaltexten.

Septuaginta var väl känd för NT:s författare och vördades av både judar och kristna som en helig text. Dess språk blev därför för dem en norm vid sidan av den attiska koinén, och detta manifesterar sig i NT i form av ord, fraser och uttryckssätt som är övertagna från eller inspirerade av *Septuaginta* (hebraismer eller septuagintismer).

I Lukas språk kan man således identifiera tre inslag:

- (i) den attiskbaserade koinén, som är det dominerande inslaget;
- (ii) septuagintismer (mest i evangeliet);
- (iii) efterklassiskt vardagsspråk (bara några få spår hos Lukas).

Nya Testamentet finns i många svenska översättningar. En som kan rekommenderas är *Bibel 2000*.

Litteratur

- BDAG: *Greek-English Lexicon of the New Testament and other Early Christian Literature*. Third edition, revised and edited by F.W. Danker, based on W. Bauer's *Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der frühchristlichen Literatur*, sixth edition, ed. K. Aland and B. Aland, with V. Reichmann, and on previous editions by W.F. Arndt, F.W. Gingrich, and F.W. Danker, Chicago & London, Chicago University Press 2004.
- Blomqvist & Jastrup: J. Blomqvist & P.O. Jastrup, *Grekisk/græsk grammatik*. 3. udgave. 1996 eller senare (med tecknet ”§” hänvisas till paragrafer i denna grammatik).
- Kühner & Gerth: R. Kühner & B. Gerth, *Ausführliche Grammatik der griechischen Sprache. Zweiter Teil: Satzlehre*. Dritte Auflage. I–II, Hannover, Hahnsche Buchhandlung 1904.
- LSJ: *A Greek-English Lexicon*. Compiled by H.G. Liddell and R. Scott. A new edition by H.St. Jones. — Revised Supplement. Edited by P.G.W. Glare & A.A. Thompson, Oxford, OUP 1996.
- Smyth: H.R. Smyth, *Greek Grammar*. Revised by G.M. Messing. Cambridge, Mass. 1956.
- Svensson: Xenofons *Anabasis*. I urval av Arvid Svensson. 2. *Vägen tillbaka*, 1962 (Skrifter utgivna av Svenska Klassikerförbundet 11).

Ur Xenofon, *Anabasis*

2.5 (31) ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ θύραις ταῖς Τισσαφέρνους, οἱ μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἶσω, Πρόξενος Βοιωτίας, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιοί· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἔμενον. **(32)** οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἱ τ' ἔνδον ξυνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἰππέων διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες ᾧτινι ἐντυγχάνοιεν Ἑλληνι ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ πάντας ἔκτεινον. **(33)** οἱ δὲ Ἕλληνες τὴν τε

(31) ἐπὶ θύραις ταῖς Τισσαφέρνους : "vid Tissafernes' täkt" (Τισσαφέρνης -ους ὁ).

παρεκλήθησαν : aor. pass. av παρα-καλέω 'kalla'.

Βοιωτίας, Θετταλός, Ἀρκάς, Λάκων, Ἀχαιοί : 'från Boiotien, Thessalien, Arkadien, Sparta och Achaia'. Vid nämnande av personer från olika stater var det vanligast att ange personnamn och statsnamn. — Utelämnandet av konnektiva partiklar i en uppräkningskallas asyndeton, § 300:8.

λοχαγός -οῦ ὁ : 'lochag', 'underbefälhavare' (chef för en λόχος).

ἐπὶ ταῖς θύραις : h. konkret: 'vid dörrarna'.

(32) πολλῶ gradskillnadens dativ, § 238:4.

ὕστερον: adverbial ackusativ, § 230:1f.

ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου : 'på ett och samma tecken', dvs. "på en given signal".

τε ... καὶ 'både ... och'.

ἔνδον : 'inne'.

ξυνελαμβάνοντο = συνελαμβάνοντο : ipf. pass. av συλ-λαμβάνω 'tillfångata'.

κατεκόπησαν : aor. pass. av κατα-κόπτω 'hugga ned'. Växlingen mellan imperfekt och aorist i skildringen av händelseförloppet är mycket målande; "Obs. tempusväxlingen. Tanken dröjer hos dem som blev gripna, med dem som stannat utanför gjordes processen kort" (Svensson s. 39).

ἰππεύς -έως ὁ : 'ryttare'.

ἐλαύνω : 'driva'; h. 'rida' (annars ofta 'marschera').

ᾧτινι : av ὅστις § 121:2.

ἐν-τυγχάνω : 'träffa på', 'stöta på' (med dativ). Iterativ optativ § 264:3c.

Ἑλληνι ἢ ... ἢ : "grek, vare sig han var ... eller ..."

κτείνω = ἀπο-κτείνω.

ἵππασίαν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὀρώντες καὶ ὅτι ἐποίουν ἡμφεγνούν, πρὶν Νίκαρχος Ἀρκὰς ἦκε φεύγων τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα. (34) ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἕλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὅπλα πάντες ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἥξειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. (35) οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριαῖος δὲ καὶ Ἀρτάοχος καὶ Μιθραδάτης, οἱ ἦσαν Κύρῳ πιστότατοι· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρνους ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὀρᾶν καὶ γινώσκειν· ξυνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους.

(33) ἵππασία -ας ἡ : 'ritt'.

ὅτι : här ack. sing. neut. av rel. pron. ὅστις.

ἡμφεγνούν : ipf. av ἀμφι-γνοέω 'tnivla', 'vara oviss om'. I ἡμφεγνούν dubbelt augment, § 138:8c.

πρὶν : h. 'ända tills'.

Ἀρκὰς : 'från Arkadien'.

ἦκω : 'komma', h. ipf.

τετρωμένος : pf. pass. ptc. av τιτρώσκω 'såra', 'genomborra'. — εἰς 'i'.

γαστήρ γαστρός ἡ : 'mage' § 80.

ἔντερα -ων τά : 'inälvor' (objekt till ἔχων).

χεῖρ χειρός ἡ : 'hand' § 78.

γεγενημένα : pf. ptc. av γίγνομαι, h. 'ske', 'hända'.

(34) ἔθεον : ipf. av θέω 'springa'.

ὅπλα -ων τά : h. 'vapen'.

πάντες : predikativt: "allesammans <var de>".

ἐκπεπληγμένοι : pf. pass. ptc. av ἐκ-πλήττω 'förskräcka'.

αὐτίκα : 'genast'.

ἥξειν : fut. inf. av ἦκω 'komma'.

αὐτούς : h. '(fienderna) själva' (predikativt).

(35) ἦσαν : ipf. men översätts med plkvpf.: "som hade varit" (§ 250).

πιστός τινι : 'lojal mot', 'förtrogen med'; för dativen § 236:2; för komparation § 110.

ἐρμηνεύς -έως ὁ : 'tolk'.

ἔφη ... ὀρᾶν ... γινώσκειν : "sade att han..."; med nom. m. inf. Om inf. efter φημι § 269:1a; böjning av ὀράω § 147.

ξυνηκολούθουν = συνηκολούθουν av συν-ακολουθέω 'följa med'.

τεθωρακισμένοι : pf. pass. ptc. av θωρακίζω 'rusta med brösttharnesk' (θώραξ).

εἰς τριακοσίους : 'inmot 300', 'uppemot 300' (§§ 125, 241).

(36) οὗτοι ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον εἰ τις εἴη τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλέως. (37) μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, ξὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφὼν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου· Χειρίσοφος δὲ ἐτύγχανεν ἀπὼν ἐν κώμῃ τινὶ ξὺν ἄλλοις ἐπισιτιζομένοις. ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν Ἀριαῖος τάδε. (38) ῥ'Κλέαρχος μὲν, ὃ ἄνδρες Ἑλλήνες, ἐπεὶ ἐπιorkῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν

(36) ἐγγύς : 'i närheten'.

κελεύω : styr inf.: § 269:2.

εἰ τις εἴη : "den som eventuellt var".

τῶν Ἑλλήνων στρατηγός : 'strateg över grekerna'.

ἀπαγγείλωσι : aor. konj. Subjekt: οὗτοι, dvs. de tillridande fienderepresentanterna.

μετά + akkusativ: § 241:11.

(37) ἐξ-έρχομαι : 'träda ut' <ur kretsen av greker>, dvs. 'träda fram'.

φυλάττομαι : h. 'vara vaksam', 'ta sig i akt'.

Ὀρχομένιος : 'från Orchomenos'; i Boiotien (eller Arkadien?).

Στυμφάλιος : 'från Stymphalos'; i Arkadien.

ὅπως : final konjunktion, här med oblik optativ (§ 264:3d, 296:2) i stället för konjunktiv (aor. μάθοι av μανθάνω).

τὰ περὶ Προξένου (jfr. οὐαν τὰ παρὰ βασιλέως) : "nyheter om Proxenos", "vad som hade hänt P." Πρόξενος var Xenofons vän.

ἐτύγχανεν ἀπὼν (ἄπ-ειμι) : "var händelsevis frånvarande" (§ 276:2).

ἐπι-σιτίζομαι : 'skaffa proviant' (jfr ἐπισιτισμός -ου ὁ 'proviantering', av σίτος -ου ὁ 'säd').

ἔστησαν : rotaorist, § 191.

εἰς ἐπήκοον : 'inom hörhåll' (jfr ἀκούω).

τάδε : 'detta' = "det följande".

(38) μὲν ... δέ : "Vad gäller K. å ena sidan ... men vad gäller P. och M. å andra sidan..."

ἐπεὶ : h. 'eftersom'.

ἐπι-ορκέω : 'begå mened', 'svära falskt'.

ἐφάνη : aor. pass. av φαίνω : "ertappades med att" eller "var uppenbarligen" (med particip, § 276:2).

αἱ σπονδαί : h. 'stilleståndsavtalet'.

λύω : h. "bryta mot" (försökets ipf. § 253:1).

ἔχει τὴν δίκην : "har fått sitt straff"; δίκη -ης ἢ 'rätt'; 'rättvisa'; 'gottgörelse'.

τέθηκε pf. av ἀπο-θνήσκω.

ὅτι : h. 'eftersom'.

μεγάλη τιμὴ εἰσιν. ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὄπλα ἀπαιτεῖ· αὐτοῦ γὰρ εἶναί φησιν, ἐπείπερ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου.” (39) πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος· ”ὦ κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ’ ἀνθρώπους, οἵτινες ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει τῷ ἄθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ τοὺς τε ἄνδρας αὐτοὺς οἷς ὤμνυτε ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες ξὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ’ ἡμᾶς ἔρχεσθε;” (40) ὁ δὲ Ἀριαῖος εἶπε· ”Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντῃ, καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς ξὺν τούτοις.”

κατ-αγγέλλω τινός τι : ’anklaga, fördöma någon för något’ (§ 234:7).

ἐπιβουλή -ῆς ἢ : ’anslag’, ’försåt’, ’intrigerande’.

τιμὴ -ῆς ἢ : ’heder’.

ἀπ-αιτέω τινά τι : ’avkräva någon något’ (med dubbel akkusativ, § 229:4).

αὐτοῦ = ἐαυτοῦ.

ἐπεί-περ : ’eftersom ju’.

ἐκείνου syftar på storkonungen.

δούλος : Alla perser var storkonungens slavar, alltså även hans egen bror.

(39) ἀπεκρίναντο : aor. av ἀπο-κρίνομαι.

ἔλεγε δὲ Κ. : ”Kleanor var den som förde ordet”.

ὦ κάκιστε ἀνθρώπων ... φίλοι § 225:3d, 228:3.

οἱ ἄλλοι : h. vokativ: ”och ni andra”

αἰσχύνομαί τινα : ’skämmas inför någon’ (med ack.).

ὁμόσαντες : koncessivt aor. ptc. av ὁμνυμι ’svära’.

ἡμῖν : soc. dat. ”som vi”, § 238:7c.

νομεῖν : fut. inf. av νομίζω, här med akkusativobjekt och objektiv predikatsfyllnad: ’hålla någon för något’.

προδόντες : aor. ptc. av προ-δίδωμι ’förråda’.

ἄθεωτατος : superlativ av ἄ-θεος.

πανουργότατος : superlativ av πανούργος ’skurkaktig’, ’brottslig’ (en som är i stånd till vad som helst; παν- + ἔργον).

τούς τε ἄνδρας αὐτοὺς οἷς : ”just de män inför vilka”.

ὤμνυτε : ipf. av ὁμνυμί τινα ’svära’, ’ge en ed till’ (med dativ).

ἀπολωλέκατε : pf. av ἀπο-όλλυμι (h. ’förgöra’); objekt: τοὺς τε ἄνδρας αὐτοὺς.

προδεδωκότες : pf. av προ-δίδωμι.

(40) γάρ : syftar på ett underförstått: ”Nej, vi skäms inte, för ...”

πρόσθεν : ’tidigare’.

φανερὸς γίγνομαι + ptc. : § 276:2: ”uppenbarligen göra något”, ”bli avslöjad när man gör något”.

(41) ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν τάδε εἶπε· ᾿Κλέαρχος μὲν τοίνυν εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλυσεν τὰς σπονδάς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιорκοῦντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπέειπερ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γὰρ ὅτι φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα συμβουλευσαί.” (42) πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

2.6. (1) Οἱ μὲν δὴ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες ἀνίχθησαν ὥς βασιλέα καὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτελεύτησαν, εἷς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος ὁμολογουμένως ἐκ πάντων τῶν ἐμπείρως αὐτοῦ ἐχόντων δόξας γενέσθαι ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως. **(2)** καὶ γὰρ δὴ, ἔως μὲν

Τισσαφέρνει, Ὀρόντα, πᾶσιν ἡμῖν : dativobjekt till ἐπιβουλεύων.

τοῖς ξὺν τούτοις : substantivering av uttryck med hjälp av bestämd artikel: § 224:5.

(41) παρὰ : med akkusativ: ’mot’.

δίκαιον γάρ <ἐστίν> : ”det är nämligen helt rätt att” (med infinitiv).

εὐεργέτης -ου ὁ : ’välgörare’.

πέμψατε aor. imp. av πέμπω § 179.

ἀμφοτέροις : ”båda grupper”, dvs. vänner både till er och till oss.

πειράομαι : med inf.: ’försöka’ (göra något).

τὰ βέλτιστα sup. av ἄγαθός -ή -ον § 111:2.

συμβουλευσαί = συμβουλεύσαι : aor. inf. akt. av συμβουλεύω.

(42) πολὺν χρόνον tidsack. § 230:4.

διαλεχθέντες : aor. pass. ptc. av δια-λέγομαι (deponens).

(1) ληφθέντες : aor. pass. ptc. av λαμβάνω.

ἀνίχθησαν : aor. pass. ind. av ἀν-άγω, h. ”släpas uppåt land”.

ὥς : h. oegentlig prep. med akkusativ: ’till’ (§ 242).

ἀποτμηθέντες : aor. pass. ptc. av ἀπο-τέμνω ’skära eller hugga av’; τὰς κεφαλὰς är hänseendets akkusativ (accusativus limitationis § 230:2).

ὁμολογουμένως : ’samstämmigt’, ’oomtivistat’ (jfr ὁμολογέω).

ἐμπείρως : ’av erfarenhet’: ”av alla som hade en uppfattning om honom grundad på erfarenhet”. Konstruktionen: ἔχω är här intransitivt och konstrueras med adverb; jfr LSJ s.v. B.II.2.

δόξας : (h. aoristptc. av δοκέω ’synas’, ’tyckas’) m. inf. γενέσθαι § 268:2.

γενέσθαι ἀνὴρ : nominativ med inf. § 266:2.

πολεμικός -ή -όν : ’skicklig i krig’, ’krigsduglig’.

φιλοπόλεμος -ον : ’krigsälskande’.

ἐσχάτως ’extremt’.

πόλεμος ἦν, τοῖς Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους παρέμενεν, ἐπειδὴ δὲ εἰρήνη ἐγένετο, πείσας τὴν αὐτοῦ πόλιν ὡς οἱ Θρᾶκες ἀδικοῦσι τοὺς Ἑλληνας καὶ διαπραξάμενος, ὡς ἐδύνατο, παρὰ τῶν ἐφόρων ἐξέπλει ὡς πολεμήσων τοῖς ὑπὲρ Χερρονήσου καὶ Περίνθου Θραξίν. (3) ἐπεὶ δὲ μεταγρόντες πῶς οἱ ἔφοροι ἤδη ἔξω ὄντος ἀποστρέφειν αὐτὸν ἐπειρῶντο ἐξ Ἴσθμοῦ, ἐνταῦθα οὐκέτι πείθεται, ἀλλ' ὄρχετο πλέων εἰς Ἑλλήσποντον. (4) ἐκ τούτου καὶ ἐθανατώθη ὑπὸ τῶν ἐν Σπάρτῃ τελῶν ὡς ἀπειθῶν. ἤδη δὲ φυγὰς ὧν ἔρχεται πρὸς Κῦρον, καὶ ὁποίοις μὲν λόγοις ἔπεισε Κῦρον ἄλλῃ γέγραπται, δίδωσι δὲ αὐτῷ Κῦρος μυρίους δαρεικούς· (5) ὁ δὲ λαβὼν οὐκ ἐπὶ ῥαθυμίαν ἐτράπετο, ἀλλ' ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων συλλέξας στράτευμα ἐπολέμει τοῖς Θραξί, καὶ μάχῃ τε ἐνί-

(2) ἔως : h. 'så länge som'.

παρ-μένω : 'stanna kvar' (i Spartas armé).

πείσας -ασα -αν : aor. ptc. av πείθω.

ὡς : 'att' (ofta vid indirekt tal).

Θρᾶξ -κός ὁ : 'thraker'.

δια-πράττομαι : 'utverka <tillstånd>'.

ἐφορος -ου ὁ : 'efor'; hög spartansk ämbetsman (ἐφ-οράω).

ὡς πολεμήσων : fut. ptc. uttrycker ofta avsikt: § 275:7.

Χερρόνησος -ου ἡ : Chersonesos (nuv. Gallipolihalvön); beboddes av såväl greker som thraker. Περίνθος -ου ἡ : stad i Thrakien.

(3) μετα-γινώσκω : 'ångra sig'; πῶς : 'på något sätt', 'av någon anledning'.

ἤδη ἔξω ὄντος : gen. abs. utan utsatt huvudord (§ 277:3): "när han redan var utanför statens gränser".

ἀπο-στρέφω : 'vända bort', 'få att ge sig av'.

πείθεται : presens historicum.

ὄρχετο (ipf. av οἶχομαι 'ge sig iväg') πλέων : "seglade iväg" (§ 276:2).

(4) ἐθανατώθη : aor. pass. av θανατόω 'döma till döden'.

τέλος -ους τό : 'slut', 'mål', 'ämbete', 'myndighet'; h. 'de högsta ämbetsmännen'.

ὡς : anger (påstådd) orsak; ἀπειθέω : 'vara olydig'.

φυγὰς -άδος ὁ : 'flykt' (φεύγω).

ἄλλῃ : 'på annat håll'.

μύριοι : § 125; δαρεικός -οῦ ὁ : 'dareik' (persiskt myntslag).

(5) ῥαθυμία -ας ἡ : 'lyxliv', 'lättsinne'.

ἐτράπετο : aor. med. av τρέπω 'vända'; h. "hängav sig åt".

συλ-λέγω : 'samla ihop', 'trumma ihop', 'värva'.

κησε καὶ ἀπὸ τούτου δὴ ἔφερε καὶ ἦγε τούτους καὶ πολεμῶν διεγένετο μέχρι Κῦρος ἐδεήθη τοῦ στρατεύματος· τότε δὲ ἀπῆλθεν ὡς ξὺν ἐκείνῳ αὐτὸν πολεμήσων. (6) ταῦτα οὖν φιλοπολέμου μοι δοκεῖ ἀνδρὸς ἔργα εἶναι, ὅστις ἐξὸν μὲν εἰρήνην ἄγειν ἄνευ αἰσχύνης καὶ βλάβης αἰρεῖται πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ ῥαθυμεῖν βούλεται πονεῖν ὥστε πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ χρήματα ἔχειν ἀκινδύνως αἰρεῖται πολεμῶν μείονα ταῦτα ποιεῖν· ἐκεῖνος δὲ ὥσπερ εἰς παιδικὰ ἢ εἰς ἄλλην τινὰ ἡδονὴν ἤθελε δαπανᾶν εἰς πόλεμον. (7) οὕτω μὲν φιλοπόλεμος ἦν· πολεμικὸς δὲ αὐτὴν ἐδόκει εἶναι ὅτι φιλοκίνδυνός τε ἦν καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἄγων ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς φρόνιμος, ὡς οἱ παρόντες πανταχοῦ πάντες ὡμολόγουν. (8) καὶ ἀρχικὸς δ' ἐλέγετο εἶναι ὡς δυνατόν ἐκ τοῦ τοιούτου τρόπου οἶον κακεῖνος εἶχεν. ἱκανὸς μὲν γὰρ ὥς τις καὶ ἄλλος φροντίζειν ἦν

φέρω καὶ ἄγω : 'plundra och härja'; militärteknisk term (objekt kan vara både det som stjäls, området som plundras och de som blir bestulna).

δια-γίγνομαι + ptc.: 'fortsätta med att' (§ 276:1).

μέχρι : 'till dess att'.

δέομαι : h. 'behöva' (med separativ genitiv § 234:10b).

αὐτὸν : 'äter'; "för att kriga igen, denna gång på hans sida".

(6) ὅστις ... αἰρεῖται πολεμεῖν : αἰρέομαι h. = 'föredra'.

ἐξὸν : koncessivt "fastän det hade varit möjligt för honom att" (absolut akkusativ: § 278:1).

βλάβη -ης ἢ : 'skada'.

ῥαθυμέω : 'leva lyxliv'.

πονέω : 'utstå mödor'.

ὥστε : konsekutivt.

ἀ-κινδύνως : 'utan fara'.

μείων μείων : komparativ av μικρός (§ 111:2).

παιδικά -ῶν τά : 'älskare'; plurale tantum (§ 226:3), av παιδικός -ᾶ -όν 'barnslig'.

δαπανάω : 'spendera'.

(7) ταύτῃ : adverbiallativ: 'i det avseendet'.

δεινός : 'farlig'; τὰ δεινά : 'faror'.

φρόνιμος -ον : 'förständig', 'förnuftsmässig'.

(8) ἀρχικός -ή -όν : 'skicklig i att leda', 'kompetent som befälhavare'.

ὡς δυνατόν ... εἶχεν : "så mycket det nu var möjligt med hänsyn till den karaktär som han hade"; τρόπος -ου ὁ : 'karaktär'. — καὶ översätts inte här.

ἱκανός -ή -όν + inf. : 'i stånd att'.

ὥς τις καὶ ἄλλος : "som vilken annan som helst", "han om någon".

ὅπως ἔχοι ἡ στρατιὰ αὐτῷ τὰ ἐπιτήδεια καὶ παρασκευάζειν ταῦτα, ἱκανὸς δὲ καὶ ἐμποιῆσαι τοῖς παροῦσιν ὡς πειστέον εἶη Κλεάρχῳ. (9) τοῦτο δ' ἐποίει ἐκ τοῦ χαλεπὸς εἶναι· καὶ γὰρ ὁρᾶν στυγνὸς ἦν καὶ τῇ φωνῇ τραχύς, ἐκόλαζε τε ἰσχυρῶς, καὶ ὀργῇ ἐνίοτε, ὡς καὶ αὐτῷ μεταμέλειν ἔσθ' ὅτε. (10) καὶ γνώμη δ' ἐκόλαζεν· ἀκολάστου γὰρ στρατεύματος οὐδὲν ἡγεῖτο ὄφελος εἶναι, ἀλλὰ καὶ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν ὡς δέοι τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ φυλακὰς φυλάξειν ἢ φίλων ἀφέξεσθαι ἢ ἀπροφασίστως ἰέναι πρὸς τοὺς πολεμίους. (11) ἐν μὲν οὖν τοῖς δεινοῖς ἤθελον αὐτοῦ ἀκούειν σφόδρα καὶ οὐκ ἄλλον ἡροῦντο οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὸ στυγνὸν τότε φαιδρὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς ἄλλοις προσώποις ἔφασαν φαίνεσθαι καὶ τὸ χαλεπὸν ἐρρωμένον πρὸς τοὺς πολεμίους ἐδόκει εἶναι, ὥστε σωτήριον, οὐκέτι

φροντίζω ὅπως : 'planera för att', 'bekymra sig om att' (h. med oblik optativ i stället för konjunktiv eller futurum indikativ).

ἐπιτήδειος -α -ον : 'nödvändig'; τὰ ἐπιτήδεια : 'livsmedel'.

ἐμποιῆσαι : aor. inf. av ἐμ-ποιέω 'inge uppfattningen att'.

πειστέον τινί : "man bör lyda någon" (§ 212).

(9) στυγνός : 'avskyvärd'; στυγνὸς ὁρᾶν : 'hemska att skåda'.

τῇ φωνῇ : hänseendets dativ (§ 238:5).

τραχύς τραχεῖα τραχύ : 'skrovlig' (böjning § 107:1).

κολάζω : 'straffa'.

ἰσχυρῶς : 'kraftfullt' (ἰσχύς -ύος ἢ 'styrka').

ὀργή -ῆς ἢ : 'vrede'; h. sättets dativ (§ 238:3).

ἐνίοτε : 'ibland'.

μετα-μέλει μοί (τινος) : 'ängra sig' (över något).

ἔσθ' ὅτε : 'ibland'.

(10) γνώμη -ης ἢ : 'förstånd'; h. 'avsiktligt', 'överlagt'.

ἀκολάστος -ον : 'odisciplinerad', 'lössläppt'.

ὄφελος -ους τό : 'nytta', 'fördel', 'användning'; ὄφελός τινός ἐστιν : 'det är något bevänt med någon'.

φυλακὰς φυλάττω : 'gå vakt' (figura etymologica, § 230:1a).

ἀπ-έχομαι τινος : 'avhålla sig från <att stjåla> något'; φίλων är separativ genitiv.

ἀπροφασίστως : 'utan förevändningar', 'utan undanflykter'.

ἰέναι : § 158.

(11) ἡροῦντο : ipf. av αἰρέομαι 'föredra'.

φαιδρός -ά -όν : 'ljus', 'strålande', 'tjusig'.

ἐρρωμένον : 'stark', 'kraftfull'; pf. pass. ptc. av ρώννυμι 'stärka'.

χαλεπὸν ἐφαίνετο· (12) ὅτε δ' ἔξω τοῦ δεινοῦ γένοιτο καὶ ἐξείη πρὸς ἄλλον ἀρξομένους ἀπιέναι, πολλοὶ αὐτὸν ἀπέλειπον· τὸ γὰρ ἐπίχαρι οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ἀεὶ χαλεπὸς ἦν καὶ ὠμός· ὥστε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ στρατιῶται ὥσπερ παῖδες πρὸς διδάσκαλον. (13) καὶ γὰρ οὖν φιλία μὲν καὶ εὐνοία ἐπομένους οὐδέποτε εἶχεν· οἵτινες δὲ ἢ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι ἢ ὑπὸ τοῦ δεῖσθαι ἢ ἄλλῃ τινὶ ἀνάγκῃ κατεχόμενοι παρείησαν αὐτῷ, σφόδρα πειθομένοις ἐχρήτο. (14) ἐπεὶ δὲ ἄρξαιντο νικᾶν ξὺν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἤδη μεγάλα ἦν τὰ χρησίμους ποιοῦντα εἶναι τοὺς ξὺν αὐτῷ στρατιώτας· τὸ τε γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίους θαρραλέως ἔχειν παρῆν καὶ τὸ τὴν παρ' ἐκείνου τιμωρίαν φοβεῖσθαι εὐτάκτους ἐποίει. τοιοῦτος μὲν δὴ ἄρχων ἦν· (15) ἄρχεσθαι δὲ ὑπὸ ἄλλων οὐ μάλα ἐθέλειν ἐλέγετο. ἦν δὲ ὅτε ἐτελεύτα ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη.

σωτήριος -α -ον : 'räddande'.

(12) ὅτε δέ : 'men när'.

ἀρξομένους : fut. ptc. i final betydelse av ἄρχω : "för att lyda under någon annans befäl".

ἐπίχαρις -χαρι : 'charmig', 'behaglig'.

ὠμός -ή -όν : 'rå'; om karaktärer: 'hård'.

διά-κειμαι πρὸς τινα : 'förhålla sig mot någon'.

(13) ἔπομαι : 'följa'.

τεταγμένοι : pf. pass. ptc. av τάττω 'uppställa', 'beordra'.

τὸ δεῖσθαι : h. "skulder".

κατ-έχω : 'tvinga'.

πάρ-ειμί τι : 'infinna sig hos någon'; h. iterativ optativ i stället för konjunktiv med ἄν.

χράομαι τι : 'använda något/någon', 'behandla någon', 'umgås med någon'.

(14) ἄρχομαι + inf. : 'börja'.

μεγάλα ἦν ... τὰ ποιοῦντα : "det var något stort ... som gjorde".

χρήσιμος -ον : 'nyttig', 'användbar'.

τὸ ... θαρραλέως ἔχειν : "detta att vara modig" (ἔχω med adverb översätts med 'vara/förhålla sig' på ett visst sätt).

τιμωρία -ας ἢ : 'bestraffning'.

εὐτακτος -ον : 'väldisciplinerad', 'ordningsam'.

(15) ἄρχεσθαι är här passivt = 'styras'.

(16) Πρόξενος δὲ ὁ Βοιώτιος εὐθὺς μὲν μειράκιον ὧν ἐπεθύμει γενέσθαι ἀνὴρ τὰ μεγάλα πράττειν ἱκανός· καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν ἔδωκε Γοργίᾳ ἀργύριον τῷ Λεοντίνῳ. (17) ἐπεὶ δὲ συνεγένετο ἐκείνῳ, ἱκανὸς νομίσας ἤδη εἶναι καὶ ἄρχειν καὶ φίλος ὧν τοῖς πρώτοις μὴ ἡττάσθαι εὐεργετῶν, ἦλθεν εἰς ταύτας τὰς σὺν Κύρῳ πράξεις· καὶ ᾤετο κτήσεσθαι ἐκ τούτων ὄνομα μέγα καὶ δύναμιν μεγάλην καὶ χρήματα πολλά· (18) τούτων δ' ἐπιθυμῶν σφόδρα ἔνδηλον αὐτῷ καὶ τοῦτο εἶχεν, ὅτι τούτων οὐδὲν ἂν θέλοι κτεῖσθαι μετὰ ἀδικίας, ἀλλὰ σὺν τῷ δικαίῳ καὶ καλῷ ᾤετο δεῖν τούτων τυγχάνειν, ἄνευ δὲ τούτων μή. (19) ἄρχειν δὲ καλῶν μὲν καὶ ἀγαθῶν δυνατὸς ἦν· οὐ μέντοι οὐτ' αἰδῶ τοῖς στρατιώταις ἑαυτοῦ οὔτε φόβον ἱκανὸς ἐμποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ ἡσχύνετο μᾶλλον τοὺς στρατιώτας ἢ οἱ ἀρχόμενοι ἐκείνων· καὶ φοβούμενος μᾶλλον ἦν φανερός τὸ ἀπεχθάνεσθαι τοῖς στρατιώταις ἢ οἱ στρατιῶται τὸ ἀπιστεῖν ἐκείνῳ.

(16) Πρόξενος ὁ Βοιώτιος : Xenofons vän.

Γοργίας ὁ Λεοντίνος : Gorgias från Leontinoi på Sicilien (den berömde sofisten).

(17) συνεγένετο : aorist som här uttrycker föregående handling: "Men när han hade gått i lära hos honom" (§ 250).

φίλος ... τοῖς πρώτοις : 'vän med de främsta' (φίλος kan också konstrueras med genitiv). — ὧν är här kausalt.

ἡττάομαι : 'besegras', 'vara underlägsen'; h. med ptc. εὐεργετῶν som anger området inom vilket han var underlägsen (εὐεργετέω = 'utföra välgärningar').

ταύτας τὰς ... πράξεις : eufemism för krigståget.

ᾤετο : ipf. av οἶμαι 'tro', 'anse'.

κτάομαι : 'förvärva'.

(18) ἔνδηλον ... εἶχεν : här samma sorts konstruktion som ἐμπείρως ἔχω (ovan 2.6.1); LSJ ἔχω B.II.2.

ἐπιθυμῶν : ptc. i koncessiv betydelse.

τυγχάνω τινός : 'vinna/uppnå något' (§ 234:4).

(19) καλοὶ καὶ ἀγαθοί : "bra och hederligt folk".

δυνατός -ή -όν : med inf.: 'i stånd att'.

οὐ μέντοι οὐτε ... οὐτε : "men han var varken i stånd att ... eller ..." (två negationer förstärker varandra om den andra är sammansatt).

αἰδώς αἰδοῦς ἢ : 'blygsel', 'skamkänsla', h. 'respekt'.

αἰσχύνομαι τινα : 'skämmas inför någon'.

ἦν φανερός : "han var uppenbarligen" (§ 276:2).

ἀπ-εχθάνομαι : 'avskys', 'bli förhatlig'.

(20) ὥετο δὲ ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν. τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν καλοί τε καὶ ἀγαθοὶ τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἄδικοι ἐπεβούλευον ὥς εὐμεταχειρίστω ὄντι. ὅτε δὲ ἀπέθνησκεν ἦν ἐτῶν ὥς τριάκοντα.

(21) Μένων δὲ ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν πλούτου ἰσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαίνοι· φίλος τε ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστα δυναμένοις, ἵνα ἀδικῶν μὴ διδοίη δίκην. (22) ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι ὧν ἐπιθυμοίη συντομοτάτην ὥετο ὁδὸν εἶναι διὰ τοῦ ἐπιορκεῖν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἐξαπατᾶν, τὸ δ' ἀπλοῦν καὶ ἀληθὲς τὸ αὐτὸ τῷ ἡλιθίῳ εἶναι. (23) στέργων δὲ φανερός μὲν ἦν οὐδένα, ὅτῳ δὲ φαίη φίλος εἶναι, τοῦτῳ ἔνδηλος ἐγίγνετο ἐπιβουλεύων. καὶ πολεμίου μὲν οὐδενὸς κατεγέλα, τῶν δὲ συνόντων πάντων ὥς καταγελῶν ἀεὶ διελέγετο. (24) καὶ τοῖς μὲν τῶν

(20) ἀρκέω : 'räcka till', 'vara nog'.

δοκεῖν : <ἀρχικὸν εἶναι> ska underförstås.

εὖνους : 'väl villig'.

εὐμεταχειρίστος -η -ον : 'lättnmanipulerad' (εὖ + μετα-χειρίζω 'handskas med').

(21) δῆλός εἰμι + ptc.: 'uppenbarligen vara' (§ 276:2).

ἐπι-θυμέω : 'åtrå' (här, som ofta, med genitiv: § 234:4).

πλείω : komparativ i neutrum pluralis av πολὺς (§ 111).

δίδομι δίκην : 'bestraffas'.

(22) κατ-εργάζομαι : 'genomföra', 'utverka <åt sig>'.

ὧν av ὅς ἢ ὅ : underförstå ταῦτα som korrelerat till ὧν (§ 297:5); genitiven ὧν beror av ἐπιθυμέω (se not till #21).

σύντομος -ον : 'kort', 'gen'.

ἐπι-ορκέω : 'svära falskt'.

ἐξ-απατάω : 'bedra'.

ἀπλοῦς -ῆ -οῦν : 'enkel', 'hederlig'.

ἀληθής -ές : 'sann', 'uppriktig'.

τῷ ἡλιθίῳ : dativ vid uttryck för likhet och närhet (§ 238:7c); ἡλίθιος 'enfaldig'.

(23) ὅτῳ = ὅτῳνι : dativ vid φίλος (§ 236:2).

ἐνδηλός = φανερός.

ἐπι-βουλεύω τινί : 'intrigera mot någon'.

σύν-εμι : 'vara med'; τῶν συνόντων hör till både ὥς καταγελῶν och διελέγετο (vilket annars hade tagit dativ).

κατα-γελάω τινός : 'hånskratta åt någon' (§ 234:7).

πολεμίων κτήμασιν οὐκ ἐπεβούλευε· χαλεπὸν γὰρ ᾤετο εἶναι τὰ τῶν φυλαττομένων λαμβάνειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ᾤετο εἰδέναι ῥᾶστον ὃν ἀφύλακτα λαμβάνειν. (25) καὶ ὅσους μὲν αἰσθάνοιτο ἐπιόρκους καὶ ἀδίκους ὥς εὖ ὥπλισμένους ἐφοβεῖτο, τοῖς δὲ ὁσίοις καὶ ἀλήθειαν ἀσκοῦσιν ὥς ἀνάνδροις ἐπειράτο χρησθαι. (26) ὥσπερ δὲ τις ἀγάλλεται ἐπὶ θεοσεβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, οὕτω Μένων ἡγάλλετο τῷ ἐξ-απατᾶν δύνασθαι, τῷ πλάσασθαι ψεύδη, τῷ φίλους διαγελᾶν· τὸν δὲ μὴ πανοῦργον τῶν ἀπαιδευτῶν ἀεὶ ἐνόμιζεν εἶναι. καὶ παρ' οἷς μὲν ἐπεχειρεῖ πρωτεύειν φιλίᾳ, διαβάλλων τοὺς πρώτους τοῦτο ᾤετο δεῖν κτήσασθαι. (27) τὸ δὲ πειθομένους τοὺς στρατιώτας παρέχεσθαι ἐκ τοῦ συναδικεῖν αὐτοῖς ἐμνηχανᾶτο. τιμᾶσθαι δὲ καὶ θεραπεύεσθαι ἡξίου

(24) κτήμα -ατος τό : 'äodel'.

μόνος predikativt: "att han var ensam om att veta".

εἰδέναι : inf. av οἶδα (§ 206:2).

ῥᾶστον : superlativ av ῥάδιος 'lätt' (§ 111).

ἀφύλακτος -ον : 'obevakad'.

(25) αἰσθάνομαι : h. med underförstått ptc.: "märkte att de var ..." (§ 275:13).

ἐπιόρκος -ον : 'menedare' (som begår mened, som svär falskt).

ὥπλισμένους : pf. pass. ptc. av ὥπλίζω 'rusta', 'bevärna'.

ὁσιος -α -ον : 'i enlighet med gudarnas vilja'; 'from'; 'gudabestämmd'.

ἀσκέω : 'utöva', 'bemöda sig om' (jfr *askes, asket*).

(26) ὥσπερ ... οὕτω : 'liksom ... på samma sätt'.

ἀγάλλομαι ἐπὶ τινί : 'vara stolt över något', 'skryta över något'.

θεοσεβεία -ας ἡ : 'gudsfruktan'.

πλάσασθαι : aor. med. inf. av πλάττω 'forma', 'skapa'.

ψεῦδος -ους τό : 'lögn'.

δια-γελάω : 'håna', 'hånflina åt'.

ἀπαιδευτος -ον : 'obildad', 'obildbar'.

παρ' οἷς ... πρωτεύειν φιλίᾳ : "och hos dem, som han försökte stå närmast i vänskap"; πρωτεύω 'ha företräde', 'ha främsta platsen'.

ἐπι-χειρέω : 'försöka', 'företa sig att' (+ inf.).

τοὺς πρώτους = "de närmaste/mest framstående vännerna" *eller* "de vänner som redan tidigare hade blivit det", dvs. "de äldre vännerna".

(27) τὸ ... παρέχεσθαι τοὺς στρατιώτας ... ἐμνηχανᾶτο : "detta att få soldaterna ... försökte han åstadkomma genom att ...".

συν-αδικέω τινί : 'begå brott tillsammans med någon'.

ἐπιδεικνύμενος ὅτι πλεῖστα δύναίτο καὶ ἐθέλοι ἂν ἀδικεῖν. εὐεργεσίαν δὲ κατέλεγεν, ὅποτε τις αὐτοῦ ἀφίσταται, ὅτι χρώμενος αὐτῷ οὐκ ἀπώλεσεν αὐτόν. (28) καὶ τὰ μὲν δὴ ἀφανῆ ἔξεστι περὶ αὐτοῦ ψεύδεσθαι, ἃ δὲ πάντες ἴσασι τάδ' ἐστί· παρὰ Ἀριστίππου μὲν ἔτι ὠραῖος ὢν στρατηγεῖν διεπράξατο τῶν ξένων, Ἀριαίῳ δὲ βαρβάρῳ ὄντι, ὅτι μειρακίοις καλοῖς ἦδετο, οἰκειότατος ἐγένετο, αὐτὸς δὲ παιδικὰ εἶχε θαρύπαν ἀγένειος ὢν γενειῶντα. (29) ἀποθνησκόντων δὲ τῶν συστρατῆγων ὅτι ἐστράτευσαν ἐπὶ βασιλέα ξὺν Κύρῳ, ταῦτα πεποιηκὼς οὐκ ἀπέθανε. μετὰ δὲ τὸν τῶν ἄλλων θάνατον στρατηγῶν τιμωρηθεὶς ὑπὸ βασιλέως ἀπέθανεν, οὐχ ὥσπερ Κλέαρχος καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἀποτιμηθέντες τὰς κεφαλὰς, ὥσπερ τάχιστος θάνατος δοκεῖ εἶναι, ἀλλὰ ζῶν αἰκισθεὶς ἐνιαυτὸν ὡς πονηρὸς λέγεται τῆς τελευτῆς τυχεῖν.

δύναίτο καὶ ἐθέλοι ἂν : § 264:2b.

εὐεργεσία -ας ἢ : 'välgärning'; objektiv predikatsfyllnad.

κατα-λέγω : h. 'räkna något till något'. — ὅτι ... οὐκ ἀπώλεσεν objektssats — χρώμενος koncessivt ptc.

(28) τὰ μὲν δὴ ἀφανῆ ἔξεστι περὶ αὐτοῦ ψεύδεσθαι : "När det gäller det osynliga är det möjligt att sprida lögnen om honom." τὰ ἀφανῆ (av ἀφανής -ές 'osynlig', 'oklar' (φαίνομαι)) syftar på Menons karaktär som skildrats i det föregående. Dessa "osynliga" tankar eller attityder sätts i motsats till ἃ πάντες ἴσασι, dvs. det som alla vet om vad han sysslat med i sitt liv. — ψεύδομαι 'ljuga', 'sprida lögnen'.

ἴσασι : av οἶδα § 206:2.

τάδε ἐστί : "är det följande".

ὠραῖος -α -ον : h. 'ung' (eg. 'som passar för årstiden', 'lagom mogen').

στρατηγέω τινός : 'föra befäl över någon'.

δια-πράττομαί τι παρὰ τινος : 'utverka något av någon'.

ξένος -ου ὁ : h. 'legosoldat'.

ἦδομαι : 'finna glädje i' (med dativ).

οἰκειότατος : 'mycket nära vän' (absolut superlativ).

παιδικὰ τά : 'älskare' (objektiv predikatsfyllnad).

ἀγένειος -ον : 'skägglös' (γένειον -ου τό 'skägg').

γενειώω : 'börja få skägg'.

(29) ἀποθνησκόντων τῶν συστρατιωτῶν : absolut genitiv.

ὅτι : här kausal konjunktion.

ταῦτα (= τὰ αὐτὰ) πεποιηκὼς (pf. ptc. av ποιέω) : koncessiv participfrase.

μετά med ack. : 'efter'.

τιμωρηθεὶς : aor. pass. ptc. av τιμωρέω 'bestraffa'.

ζάω : 'leva'.

(30) Ἀγίας δὲ ὁ Ἀρκὰς καὶ Σωκράτης ὁ Ἀχαιοὺς καὶ τούτῳ ἀπεθανέντην. τούτων δὲ οὐθ' ὥς ἐν πολέμῳ κακῶν οὐδεὶς κατεγέλα οὐτ' εἰς φιλίαν αὐτοὺς ἐμέμεφετο. ἦσθιν δὲ ἄμφω ἀμφὶ τὰ πέντε καὶ τριάκοντα ἔτη ἀπὸ γενεᾶς.

ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ Γ

3.1. (1) ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ Κύρου ἀναβάσει οἱ Ἕλληνες ἔπραξαν μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κύρος ἐτελεύτησεν ἐγένετο ἀπιόντων τῶν Ἑλλήνων σὺν Τισσαφέρνει ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.

(2) ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπόμενοι ἀπωλώλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ

αἰκίζω : 'skända', 'tortera'.

ἐνιαιυτόν : "under ett år".

ὥς πονηρός : anger (den tänkta) orsaken.

(30) τούτῳ : dualis av οὗτος (§ 132).

ἀπεθανέντην : aor. i dualis av ἀπο-θνήσκω (§ 211).

κατα-γελάω τινός : 'hånskratta åt någon' (§ 234:7).

μέμφομαι τινα εἰς τι : 'klandra någon med avseende på något'.

ἦσθιν : ipf. i dualis av εἶναι.

ἄμφω : 'båda'.

γενεά -ας ἡ : 'födelse'.

(1) ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ Γ : "Bok 3 av *Kyros' Anabasis*" (ἀνάβασις -βάσεως ἡ 'uppmarsch'; jfr. ἀνα-βαίνω).

ὅσα ... ἔπραξαν καὶ ὅσα ἐγένετο ... förklaras av ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται (pf. pass. av δηλόω 'visa').

ἐπεὶ Κύρος ἐτελεύτησεν : "sedan Kyros hade dött" (§ 250).

ἀπιόντων τῶν Ἑλλήνων : genitivus absolutus: "och efter det att grekerna hade gett sig iväg ...".

σπονδαί : h. 'fredsförhandlingar'.

(2) συνειλημμένοι ἦσαν : plkvpf. pass. av συλ-λαμβάνω "var tillfångatagna".

συνεπόμενοι : av συν-έπομαι (deponens) 'följa med'.

ἀπωλώλεσαν : plkvpf. med passiv betydelse av ἀπ-όλλυμι 'förgöra': "var nedhuggna".

Ἕλληνες, ἐννοούμενοι ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμια ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν ἔμελλεν, ἀπείχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείον ἢ μύρια στάδια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διείργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἰκάδε ὁδοῦ, προυδεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμμένοι ἦσαν οὐδὲ ἰππέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὐδηλον ἦν ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθεῖη. (3) ταῦτ' ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὄπλα πολλοὶ οὐκ ἦλθον

ἐννοούμενοι ... ὅτι : "när de betänkte att" (ἐν-voέομαι).

ἐπὶ ... θύραις : i abstrakt bemärkelse: "befann sig i storkonungens grannskap; hade honom inpå knuten".

κύκλῳ ... ἦσαν : "runtom fanns".

πολέμια : fem. plur. av πολέμιος bestämmer πόλεις men bestämmer även neutr. plur. ἔθνη (ἔθνος -ους τό 'folk'): § 222:6.

ἀγορὰν παρέξειν (fut. av παρ-έχω) : h. "erbjuda mat till försäljning" (jfr ἀγοράζομαι 'handla <på torget>').

ἀπ-έχω : med separativ genitiv och måttets ackusativ: 'befinna sig på ett avstånd av Y från X'.

οὐ μείον : 'inte mindre (än)'; komparativ av μικρός (§ 111).

ἡγεμῶν -όνος ὁ : h. 'vägvisare'.

διείργον : ipf. av δι-είργω 'hålla åtskils', 'separera', 'avstänga' (med separativ genitiv).

προυδεδώκεσαν : plkvpf. av προ-δίδομι 'förråda'.

μόνοι : predikativt: 'ensamma' (§ 225:6).

καταλελειμμένοι ἦσαν : plkvpf. pass. av κατα-λείπω 'överge'.

οὐδέ ... οὐδένα : "utan att ens ha en enda" (två negationer förstärker varandra om den andra är sammansatt; § 298:3).

ὥστε : med indikativ: 'så att'.

νικῶντες μὲν : "om de segrade" (participet står som satsförkortning i stället för konditional bisats i det futurala fallet).

κατακάνοιεν : aor. opt. av κατα-καίνω 'döda', 'slakta'.

ἡττηθέντων : aor. pass. ptc. av ἡττάομαι 'besegras': "om de besegrades". ἡττηθέντων αὐτῶν kan förklaras som en absolut genitiv; eller också är ἡττηθέντων konjunkt particip till αὐτῶν, som i så fall är partitiv genitiv till οὐδεὶς.

λειφθεῖη : aor. pass. opt. av λείπω 'lämna (kvar)'; i aor. pass. 'bli kvar', dvs. 'överleva'.

(3) ἀθύμως ἔχω : 'vara missmodig'.

σίτου : partitiv genitiv till γεύομαι 'smaka' (§ 234:4).

ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ἐτύγγανον ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων, οὓς οὐποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

(4) ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἰκοθεν ξένος ὢν ἀρχαῖος· ὑπὸ ἰσχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιήσῃν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρεῖττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. (5) ὁ μὲντοι Ξενοφῶν ἀναγνοῦς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται

ἀνέκασσαν : aor. ind. av ἀνα-καίω 'tända', 'göra upp (eld)'.

ἐπὶ τὰ ὅπλα : ordagrant "till vapnen"; h. troligen: "till lägret", dvs. till sovplatserna.

ἀνεπαύοντο : av ἀνα-παύομαι 'upphöra', 'pausa'; h. 'vila'.

ὅπου ἐτύγγανεν <ὢν> : "där han händelsevis befann sig".

πόθος -ου ὁ : 'längtan'.

ἔτι : h. "någonsin mer".

ὄψεσθαι : fut. inf. av ὁράω.

οὕτω ... διακείμενοι : "i en sådan sinnesstämning"; διά-κειμαι 'befinna sig i ett visst tillstånd'.

μὲν δὴ : μὲν korresponderar med δέ i följande mening (jfr § 300:6). Den emfatiska partikeln δὴ ger ett visst eftertryck åt korresponsionen, som markerar övergången från den till synes hopplösa situationen till den ljusning som Xenofons ingripande medförde.

(4) ἦν δέ τις : Här införs Xenofon för första gången i berättelsen, och han blir huvudperson i det följande.

ὃς ... συνηκολούθει : "som varken hade följt med i egenskap av..." (§ 250).

συνηκολούθει : ipf. ind. av συν-ακολουθέω.

ἀλλὰ Πρόξενος : övergång till självständig sats: "utan det var P. som hade ...".

μετα-πέμπομαι : "låta skicka efter".

ξένος : h. 'gästvän'.

ὑπὸ ἰσχνεῖτο : ipf. av ὑπ-ισχνέομαι (deponens) 'lova' (med fut. inf.; § 269:1c).

εἰ ἔλθοι (för formen se ἔρχομαι) : oblik optativ som uttrycker detsamma som ἐὰν ἔλθῃ skulle göra efter huvudsats i presens: "om <Xenofon> skulle komma (futuralet) så lovade Proxenos att göra honom till vän med Kyros."

ὃν αὐτὸς ἔφη κρεῖττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος : "som <Proxenos> själv sade att han ansåg viktigare för honom själv än sitt eget fädernesland"; αὐτός 'själv' (§ 225:6); κρεῖττω § 111; τῆς πατρίδος komparativ genitiv (§ 233:5).

(5) ἀναγνοῦς : aor. ptc. av ἀνα-γινώσκω 'läsa'.

ἀνακοινοῦται : h. 'rådfråga' (med dativ); presens historicum.

Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπτεύσας μή τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἶη Κύρῳ φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κύρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. (6) ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν ἐπῆρετο τὸν Ἀπόλλω τίνι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδὸν ἣν ἐπινοεῖ καὶ καλῶς πράξας σωθεῖν. καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῖς οἷς ἔδει θύειν. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. (7) ὁ δ' ἀκούσας ἡτιᾶτο αὐτὸν ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἡρώτα πότερον λῶον εἶη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι τοῦτ' ἐπυνθάνετο ὅπως ἂν κάλ-

ὑπ-οπτεύω μή : 'misstänka att', 'frukta att' (§ 263:3c) med konjunktiv eller, som här, med oblik optativ efter huvudsats i förfluten tid (§ 264:3c).

τι : h. adverblikt 'i något avseende'.

πρὸς med genitiv : 'från statens sida', 'enligt statens sätt att se'.

ὑπαίτιον εἶη : 'det skulle se misstänkt ut' (med infinitiv).

ὅτι ἐδόκει ὁ Κύρος ... συμπολεμῆσαι : 'eftersom man ansåg att Kyros ivrigt hade krigat på spartanernas sida mot Athen' (συμπολεμῆσαι är aor. inf.). Misstanken var befogad, eftersom Kyros hade understött Sparta mycket effektivt under det peloponnesiska kriget.

συμβουλεύει : presens historicum.

περὶ τῆς πορείας : 'om färdens' (dvs. om han överhuvudtaget borde ge sig av).

(6) ἐπῆρετο : aor. av ἐπ-ερωτάω 'fråga' ('någon om råd': τινά τι eller τινὰ περὶ τινος). Det mediala ἡρόμην fungerar som aorist till det aktiva ἐρωτάω (§ 183).

τίνι : interrogativt; § 122:1.

ἂν ... θύων ... εὐχόμενος : § 272:4.

κάλλιστα, ἄριστα : superlativer av adverbena καλῶς och εὖ (superlativ bildas av motsvarande adjektivs superlativ i neutr. plur.: § 115).

καλῶς πράττω : 'lyckas', 'ha framgång'.

σωθεῖν : aor. opt. pass. av σώζω 'rädda'.

ἀνεῖλεν : aor. II ind. av ἀν-αιρέω 'ge orakelsvar', h. 'svara'.

ἔδει : 'det var nödvändigt att' + inf.

θεοῖς οἷς ἔδει θύειν : 'de gudar, som han skulle offra till' (= θεοὺς οἷς ἔδει θύειν). Ett exempel på omvänd relativattraktion; § 297:8.

(7) ἡτιᾶτο : ipf. av αἰτιάομαι 'beskylla', 'klandra'; ὅτι ... 'eftersom han hade ...'.

ἡρώτα : ipf. (som bör översättas med plkvpf.; § 250) av ἐρωτάω.

πότερον ... ἢ : 'huruvida ... eller'.

λῶον : komparativ i neutrum av ἀγαθός (§ 111): 'fördelaktigare'.

κρίνας : aor. ptc. av κρίνω.

λιστα πορευθείη. "ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἦρου, ταῦτ'," ἔφη, "χρὴ ποιεῖν ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν." (8) ὁ μὲν δὲ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεὸς ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κῦρον μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθῃ Κῦρῳ. (9) προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κύρος συμπρουθυμεῖτο μείναι αὐτόν, εἶπε δὲ ὅτι ἐπειδὴν τάχιστα ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. (10) ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς Πισίδας.

ἐστρατεύετο μὲν δὲ οὕτως ἐξαπατηθεὶς οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ἦδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὁρμὴν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν

ἰτέον εἶναι : "att han borde ge sig iväg" (ordagrant: "att det var börande färdas"); ἰτέον är verbaladjektiv av ἰέναι i passiv betydelse med innebörden av nödvändighet eller tillbörlighet (§ 212:5).

ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἦρου "men när du nu ändå frågade på det viset"; ἦρου är medial aoristform till ἐρωτάω.

ταῦτα ... ὅσα : 'det ... som'.

χρὴ + inf. : "man måste göra" (§ 157).

θυσάμενος : aor. ptc. med. nom. sing. mask. av θύω (§ 259:1d).

οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεός : i stället för det väntade τοῖς θεοῖς οὓς ἀνεῖλεν ὁ θεός; omvänd relativ attraktion § 297:8; jfr § 297:7.

(8) ἐξέπλει : ipf. av ἐκ-πλέω 'avsegla'.

κατα-λαμβάνω : h. 'träffa på'.

ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν : "ge sig iväg på resan uppåt (dvs. inåt land)".

συνεστάθῃ : aor. pass. av συν-ίστημι 'introducera', 'presentera för' (med dativ).

(9) προθυμουμένου : pres. ptc. (absolut genitiv) av προ-θυμέομαι 'vara ivrig'.

συμπρουθυμεῖτο (συμ-προ-εθυμεῖτο) μείναι αὐτόν : "var också ivrig att X. skulle stanna" (προθ. och συμπροθ.: paronomasi).

ἐπειδὴν τάχιστα : 'så fort som' (ἐπειδὴν inleder futural sats).

λήξῃ : aor. konj. akt. av λήγω 'upphöra'.

ἀποπέμψει : "skulle han skicka iväg, dvs. hem"; tempus i indirekt tal överensstämmer med det direkta talets tempus (§ 283).

(10) ἐλέγετο ... ὁ στόλος εἶναι εἰς : nominativ med infinitiv: "fälttåget påstods vara på väg mot".

Πισίδαι -ὼν οἱ : 'pisidier', invånare i Pisidien (område i Mindre Asien norr om Pamfylän).

ἐξαπατηθεὶς οὐχ ὑπὸ Προξένου : "förd bakom ljustet, <men> inte av Proxenos"; aor. ptc. pass. av ἐξ-απατάω 'bedra', 'grundlura'.

ἦδει : plkvpf. av οἶδα § 206:2 (perfektverb med ren presensbetydelse); subjekt är Proxenos: "P. kände nämligen inte till ...".

Κλεάρχου· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν ἦδη ἐδόκει εἶναι ὅτι ὁ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλέα. φοβούμενοι δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν εἷς καὶ Ξενοφῶν ἦν. (11) ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δ' ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. ἔδοξεν αὐτῷ βροντῆς γενομένης σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῶαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. (12) περίφοβος δ' εὐθὺς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις ὧν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· τῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλω δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναίτο ἐκ

βασιλεύς -έως ὁ : 'kung', här om den persiske storkonungen (utan bestämd artikel).

ὁρμή -ῆς ἢ : 'marsch', h. 'krigståg'.

οὐδέ ... οὐδεις : dubbla negationer förstärker varandra om den andra är sammansatt; § 298:3.

πλήν : oegentlig preposition med genitiv: 'utom' (§ 242).

δοκεῖ + inf. : 'tyckas vara', 'synas vara'.

φοβούμενοι, ἄκοντες : koncessivt: "fastän de var rädda och ovilliga".

αἰσχύνη τινός : 'skamkänsla inför någon' (h. m. genitiv).

συνηκολούθησαν : aor. av συν-ακολουθέω 'följa med'.

εἷς μία ἓν : 'en', 'ett' (räkneord: § 125).

(11) ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν : "i det här missmodiga och villrådiga läget".

μικρὸν δ' ὕπνου λαχὼν : "när han väl fick litet sömn"; ὕπνου partitiv genitiv, λαχὼν aor. ptc. av λαγχάνω 'få på sin lott'.

ὄναρ ὀνειράτος τό (§ 73:8) : 'dröm'; ὁράω ὄναρ "drömma en dröm".

ἔδοξεν αὐτῷ ... πεσεῖν ... λάμπεσθαι : "det tycktes honom som om" med nominativ med infinitiv; § 266.

βροντῆς γενομένης : absolut genitiv: "under ett åskväder".

σκηπτὸς -οῦ ὁ : 'blixt'.

πεσεῖν : aor. inf. av πίπτω.

πατρῶος -α -ον : 'fäderne-', 'faderns'.

πᾶσα (πᾶς πᾶσα πᾶν: § 104) : predikativt: "i sin helhet", "helt och hållet" (§ 225 om predikativ och attributiv ställning).

(12) περίφοβος -ον : 'synnerligen förskräckt'.

ἀνηγέρθη : aor. pass. av ἀν-εγείρω 'väcka'.

τῇ μὲν ... τῇ δέ : 'å ena sidan ... å andra sidan'.

φῶς φωτός τό : ljus.

μέγα bestämning till φῶς.

ἐφοβεῖτο ... μὴ οὐ δύναίτο : (med oblik optativ i stället för konjunktiv) "han fruktade att han inte skulle kunna" (§ 286; 298:4).

τῆς χώρας ἐξελεθεῖν τῆς βασιλείας, ἀλλ' εἵργοιτο πάντοθεν ὑπό τινων ἀποριῶν. (13) ὁποῖόν τι μὲν δὴ ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν ἔξεστι σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. γίγνεται γὰρ τάδε. εὐθύς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει· τί κατάκειμαι; ἡ δὲ νύξ προβαίνει· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἵξειν. εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδὼν μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας ὑβρίζομένους ἀποθανεῖν; (14) ὅπως δ' ἀμυνούμεθα οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα ὥσπερ ἐξὸν ἡσυχίαν ἄγειν. ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας

εἵργοιτο pres. opt. pass. av εἵρω 'hindra'.
 πάντοθεν : från alla håll.

(13) ὁποῖόν τι ... ἐστὶ : "vad det vill säga att han ...".
 ὄναρ ὁράω : 'drömma en dröm'.
 ἔξεστι : 'det är möjligt att' (med inf.).
 σκοπέω : 'betrakta', 'iaktta', "se med egna ögon".
 συμβάντων : aor. ptc. gen. pl. av συμ-βαίνω 'inträffa', 'ske'.
 μετὰ + akkusativ : 'efter'.
 ἔννοια -ας ἢ : h. 'infall'.
 κατά-κειμαι = κεῖμαι 'ligga'.
 εἰκός : '(det är) troligt/rimligt att' (med infinitiv).
 ἵξειν : fut. inf. av ἵκω 'komma'.
 ἐπὶ τινι : 'i någons våld'.
 τί ἐμποδὼν μὴ οὐχί : "vad hindrar att vi ...?"; § 286.
 ἐπιδόντας : ptc. av aoristen ἐπ-εἶδον (till presens ἐφ-οράω) 'erfara', 'genomleva' (oftast i positiv betydelse, men inte här).
 πάντα ... πάντα : anafor.
 παθόντας : ἔπαθον aor. av πάσχω 'lida', 'utstå'.
 ὑβρίζομαι : 'utsättas för kränkning'.
 ἀποθανεῖν : aor. inf. av ἀπο-θνήσκω.

(14) ὅπως : 'för att' (objektsats vid "tillse" med futurum indikativ; § 285:2).
 ἀμυνούμεθα : fut. av ἀμύνομαι 'försvara sig'.
 ὥσπερ ἐξὸν med inf. : "som om det hade varit fritt fram att" (absolut akkusativ; § 278:1).
 ἡσυχίαν ἄγω : 'ta det lugnt'; ἡσυχία -ας ἢ 'lugn', 'frid'.
 τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; : Här sammansmälter två frågor, "Skall jag vänta på att någon strateg – och från vilken statsstat? – kommer att ta hand om detta?"; ποῖος 'av vilket slag'; προσδοκῶ deliberativ konjunktiv; πράξειν fut. inf. av πράττω.

πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποίαν δ' ἡλικίαν ἐμαυτῷ
ἐλθεῖν ἀναμείνω; οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν τήμερον
προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις. **(15)** ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ
τοὺς Προξένου πρῶτον λοχαγούς.

ἡλικία -ας ἢ : 'ålder', 'levnadsålder'.

ἀναμείνω : aor. konj. (deliberativ) av ἀνα-μένω invänta: "Vilken ålder skall jag vänta
på att uppnå <innan jag själv griper in>?"

ἔσομαι : fut. ind. av εἶναι (§ 171).

προδῶ : aor. konj. av προ-δίδομι 'förråda' (bisats i futurala fallet).

(15) ἀν-ίσταμαι : 'stiga upp'.

Ur Platon, *Sokrates försvarstal*

(17a) ὅτι μὲν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πεπόνθατε ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγορῶν, οὐκ οἶδα· ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτὸς ὑπ' αὐτῶν ὀλίγου ἑμαυτοῦ ἐπελαθόμην· οὕτω πιθανῶς ἔλεγον. καίτοι ἀληθές γε ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδὲν εἰρήκασιν. μάλιστα δὲ αὐτῶν ἐν ἐθαύμασα τῶν πολλῶν ὧν ἐψεύ-

(17a) Förslag till indelning vid läsning av texten:

Ὅτι μὲν ὑμεῖς,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
πεπόνθατε ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγορῶν,
οὐκ οἶδα·
ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτὸς
ὑπ' αὐτῶν
ὀλίγου ἑμαυτοῦ ἐπελαθόμην·
οὕτω πιθανῶς ἔλεγον.
καίτοι ἀληθές γε
(ὡς ἔπος εἰπεῖν)
οὐδὲν εἰρήκασιν.
μάλιστα δὲ αὐτῶν ἐν ἐθαύμασα
τῶν πολλῶν ὧν ἐψεύσαντο,
τοῦτο ἐν ᾧ ἔλεγον
ὡς χρὴν ὑμᾶς εὐλαβεῖσθαι
μὴ ὑπ' ἐμοῦ ἐξαπατηθῆτε
ὡς δεινοῦ ὄντος λέγειν.

ὅτι : § 121:2

πεπόνθατε : pf. akt. av πάσχω 'lida', 'erfara', 'uppleva'.

ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγορῶν : ὑπό med genitiv som uttryck för agent; πεπόνθατε fungerar här som passivum: "påverkas" (§ 258)

δ' οὖν : 'åtminstone', 'för min del'.

ὀλίγου <δεῖν> : "nästan" (absolut inf. liksom nedan; § 270:3).

ἐπι-λανθάνομαί τινος : 'glömma ngn/ngt' (§ 234:4).

πιθανῶς : ' trovärdigt', 'övertygande'.

ὡς ἔπος εἰπεῖν : "så att säga" (§ 270:3)

εἰρήκασιν : pf. akt. av φημι.

σαντο, τοῦτο ἐν ᾧ ἔλεγον ὡς χρῆν ὑμᾶς **(b)** εὐλαβεῖσθαι μὴ ὑπ' ἐμοῦ ἐξαπατηθῆτε ὡς δεινοῦ ὄντος λέγειν.

(18a) πρῶτον μὲν οὖν δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰ πρῶτά μου ψευδῇ κατηγορημένα καὶ τοὺς πρώτους κατηγοροὺς, ἔπειτα δὲ πρὸς τὰ ὕστερον καὶ τοὺς **(b)** ὑστέρους. ἐμοῦ γὰρ πολλοὶ κατήγοροι γεγόνασιν πρὸς ὑμᾶς καὶ πάλαι πολλὰ ἤδη ἔτι καὶ οὐδὲν ἀληθές λέγοντες, οὓς ἐγὼ μᾶλλον φοβοῦμαι ἢ τοὺς ἀμφὶ Ἄνυτον, καίπερ ὄντας καὶ τούτους δεινούς· ἀλλ' ἐκεῖνοι δεινότεροι, ᾧ ἄνδρες, οἱ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ἐκ παίδων παραλαμβάνοντες ἔπειθόν τε καὶ κατηγοροῦν ἐμοῦ μᾶλλον οὐδὲν ἀληθές, ὡς ἔστιν τις Σωκράτης σοφὸς ἀνὴρ, τὰ τε μετέωρα φροντιστὴς καὶ τὰ ὑπὸ γῆς πάντα ἀνεξιτηκῶς καὶ τὸν ἥττω

ἐν ... ὃν ἐψεύσαντο : relativattraktion (§ 297:7) = ἐν <αὐτῶν> ᾧ ἐψεύσαντο.

τοῦτο : syftar tillbaka på ἔν: "en sak ... [nämligen] detta, att ...".

χρῆν + inf. : 'det är nödvändigt att'; 'ni måste' (§ 157, § 268).

εὐλαβεῖσθαι : 'ta sig i akt'.

μὴ ... ἐξαπατηθῆτε : μὴ-sats med konjunktiv efter verb med betydelsen 'akta sig': § 263:3c.

(17b) δεινός -ή -όν : 'förskräcklig'; h. 'smart', 'skicklig'.

ὄντος : se ὃν οὔσα ὃν § 104:2.

(18a) δίκαιός εἰμι + inf. : "jag har rätt att"; personlig konstruktion: § 268:2.

μου : genitiv vid rätttegångsverb som är sammansatta med κατα-: § 234:7

ψευδής -ές : 'lögnaktig', § 106.

(18b) καί ... καὶ dels ... dels.

πολλὰ ἔτι : tidsakusativ "under många år".

καίπερ med koncessiv participkonstruktion : "fastän" (§ 275:8).

ἐκεῖνοι = οἱ πρῶτοι κατήγοροι.

ὑμῶν : partitiv genitiv t. τοὺς πολλούς.

ἐκ παίδων : "ända från barndomen".

παρα-λαμβάνω : 'överta', h. "lägga beslag på".

ἔπειθον, κατηγοροῦν : försökets ipf. (ipf. de conatu) § 253:1c.

σοφός -ή -όν : h. nedsättande: 'smart', 'slug'.

τὰ ... μετέωρα φροντιστής : "som grubblar över himmelska ting". τὰ μετέωρα är en sorts akusativobjekt till φροντιστής. Akusativobjekt är normalt konstruerade med verb, och substantiv har normalt genitiver som bestämning, men i undantagsfall kan ett substantiv, som är avlett av ett verb, konstrueras med en akusativ eller en dativ, om ver-

λόγον κρείττω (c) ποιῶν. οὗτοι, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταύτην τὴν φήμην κατασκεδάσαντες, οἱ δεινοὶ εἰσὶν μου κατήγοροι· οἱ γὰρ ἀκούοντες ἡγοῦνται τοὺς ταῦτα ζητοῦντας οὐδὲ θεοὺς νομίζειν. ἔπειτ' αἰσὶν οὗτοι οἱ κατήγοροι πολλοὶ καὶ πολὺν χρόνον ἤδη κατηγορηκότες, ἔτι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ λέγοντες πρὸς ὑμᾶς ἐν ᾗ ἂν μάλιστα ἐπιστεύσατε, παῖδες ὄντες ἔνιοι ὑμῶν καὶ μειράκια, ἀτεχνῶς ἐρήμην κατηγοροῦντες ἀπολογουμένου οὐδενός. ὃ δὲ πάντων ἀλογώτατον, ὅτι οὐδὲ τὰ ὀνόματα οἷόν τε αὐτῶν εἰδέναι καὶ εἰπεῖν, πλὴν εἴ τις κωμωδοποιὸς τυγχάνει ὢν.

(20d) κἀγὼ ὑμῖν πειράσομαι ἀποδείξαι τί ποτ' ἐστὶν τοῦτο ὃ ἐμοὶ πεποίηκεν τό τε ὄνομα καὶ τὴν διαβολήν. ἀκούετε δὴ. καὶ ἴσως μὲν δόξω

bet har den konstruktionen. φροντιστής -οῦ ὃ 'grubblare', 'som funderar över' är avlett av verbet φροντίζω 'grubbla på', 'fundera över'.

ἀνεζητηκός : pf. ptc. av ἀνα-ζητέω 'utforska'.

τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶ : "göra svart till vitt", eg. 'göra det svagare argumentet till det starkare' (§ 111).

(18c) οὗτοι ... οἱ δεινοὶ εἰσὶν μου κατήγοροι : "det är dessa som är mina hemskt skickliga anklagare" (objektiv genitiv).

φήμη -ης ἢ : 'rykte'.

κατα-σκεδάννυμι : 'sprida ut'.

ἡγέομαι + ack. m. inf. : 'anse'.

οὐδέ : 'inte ens' *eller* 'inte heller'.

θεοὺς νομίζω : 'tro på gudarna'.

ἔπειτα : 'vidare', 'dessutom' (vid anförande av nytt argument i resonemanget).

ἐν ᾗ ἂν μάλιστα ἐπιστεύσατε : "då ni rimligen var som mest lättrogna" (obs. inte irrealis utan potentialis *eller* iterativ, § 262:2).

ἀτεχνῶς : 'fullständigt'.

ἐρήμος -ήμη -ημον : 'ensam', 'övergiven'; ἐρήμη <δίκη> : rättegång där en part är frånvarande; "anklagade <mig> i min frånvaro" (§ 234:7).

ἀπολογουμένου οὐδενός : absolut genitiv: "utan att någon kom till mitt försvar" *eller* "utan att det fanns någon svarandepart närvarande".

ἄλογος -ον : 'absurd', 'orimlig' (h. superlativ; § 109).

οὐδὲ ... οἷόν τε : "det är inte ens möjligt att ...".

(18d) κωμωδοποιός : nämligen Aristofanes (*Molnen*).

(20d) ἀπο-δείκνυμι : 'visa', 'påvisa'.

ποιέω : 'skapa', 'orsaka', 'åstadkomma'.

ὄνομα καὶ διαβολή : eg. 'namn och förtal' (hendiadys), "öknamn" (av att vara sofist).

ἴσως : 'kanske'.

δόξω : fut. ind. av δοκέω (h. med personligt subjekt).

τισὶν ὑμῶν παίζειιν· εὖ μέντοι ἴστε, πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. ἐγὼ γάρ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι’ οὐδὲν ἄλλ’ ἢ διὰ σοφίαν τινὰ τοῦτο τὸ ὄνομα ἔσχηκα. ποῖαν δὲ σοφίαν ταύτην; ἥπερ ἐστὶν ἴσως ἀνθρωπίνη σοφία· τῷ ὄντι γὰρ κινδυνεύω ταύτην εἶναι σοφός. (ε) οὗτοι δὲ τάχ’ ἄν, οὓς ἄρτι ἔλεγον, μείζω τινὰ ἢ κατ’ ἀνθρώπον σοφίαν σοφοὶ εἶεν, ἢ οὐκ ἔχω τί λέγω· οὐ γὰρ δι’ ἔγωγε αὐτὴν ἐπίσταμαι, ἀλλ’ ὅστις φησὶ ψεύδεταί τε καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἐμῇ λέγει. καὶ μοι, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ θορυβήσητε, μηδ’ ἐάν δόξω τι ὑμῖν μέγα λέγειν· οὐ γὰρ ἐμὸν ἐρῶ τὸν λόγον ὃν ἄν λέγω, ἀλλ’ εἰς ἀξιώχρεων ὑμῖν τὸν λέγοντα ἀνοίσω. τῆς γὰρ ἐμῆς, εἰ δὴ

παίζω : ’skämta’.

ἴστε : § 206:2 (οἶδα).

ἐρῶ : fut. ind. av φημι.

δι’ οὐδὲν ἄλλ’ ἢ : ”uteslutande på grund av” (eg. ’genom inget annat än’).

ἔσχηκα : pf. av ἔχω.

ἀνθρώπινος -ίνη -ινον : ’mänsklig’, ’som rör människor’ (dubbeltydigt).

τῷ ὄντι : ’i själva verket’ (§ 238:3).

κινδυνεύω + inf. : (vardagl., från ursprungsbet. ’det är fara värt att’) ”det är nog så att”.

ταύτην <τὴν σοφίαν> εἶναι σοφός : hänseendets ack., § 230:2.

(20e) τάχα : ’kanske’.

ἄν ... εἶεν : (§ 156) modus potentialis § 264:2b.

μείζω ... ἢ κατὰ : ’större än’, ’som går utöver’ eller ’för stor för’ (ironiskt i båda fallen; § 244:5).

οὐκ ἔχω τί λέγω : ’jag vet inte vad jag skall säga’; ’jag begriper ingenting av det’ (dvs. antingen besitter de där andra övermänsklig visdom, eller också övergår den i alla fall Sokrates’ förstånd). — λέγω : deliberativ konj. i bisats § 263:3a.

ἐπὶ διαβολῇ : ’i avsikt att förtala’.

θορυβέω : ’väsnas’; h. aor. konj. (prohibitiv).

μηδέ : ’inte ens’ (μηδέ i stället för οὐδέ eftersom det står med konjunktiv).

ἐάν + konj. : h. i futurfallet (§ 290:5).

τι : ”i något avseende”, ”på något sätt”.

μέγα λέγω : ”ta till stora ord”.

ὃν ἄν λέγω : ”det <påstående> som jag kommer att framföra”; relativsats som fungerar som konditionalsats till huvudsatsen i futurum; λέγω står i pres. konj. eftersom bisatsen uttrycker detsamma som en konditional bisats i futurfallet. ἄν § 261, relativsats § 297:13b; konditional satsfogning § 290:5.

ἀξιώχρεως -ων : ’ trovärdig’, ’som förtjänar tilltro’.

τὸν λέγοντα : ”sagesmannen”.

ἀνοίσω : fut. av ἀνα-φέρω ’åberopa’ (jfr ἀναφορά ’anaför’).

τίς ἐστιν σοφία καὶ οἷα, μάρτυρα ὑμῖν παρέξομαι τὸν θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς. Χαιρεφῶντα γὰρ ἴστε που. (21a) οὗτος ἐμός τε ἐταῖρος ἦν ἐκ νέου καὶ ὑμῶν τῷ πλήθει ἐταῖρός τε καὶ συνέφυγε τὴν φυγὴν ταύτην καὶ μεθ' ὑμῶν κατήλθε. καὶ ἴστε δὴ οἷος ἦν Χαιρεφῶν, ὡς σφοδρὸς ἐφ' ὅτι ὀρμήσειεν. καὶ δὴ ποτε καὶ εἰς Δελφοὺς ἐλθὼν ἐτόλμησε τοῦτο μαντεύσασθαι – καί, ὅπερ λέγω, μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες – ἤρετο γὰρ δὴ εἴ τις ἐμοῦ εἴη σοφώτερος. ἀνεῖλεν οὖν ἡ Πυθία μηδένα σοφώτερον εἶναι. καὶ τούτων πέρι ὁ ἀδελφὸς ὑμῖν αὐτοῦ οὕτοσί μαρτυρήσει, ἐπειδὴ

τῆς γὰρ ἐμῆς <σοφίας> μάρτυρα : 'vittne på min vishet' (objektiv gen.); μάρτυς - υρος ὁ vittne.

οἷα (samt οἷος nedan) : § 124 s. 81.

Χαιρεφῶν -ῶντος ὁ : Chairefon, god vän och anhängare till Sokrates.

ἴστε : (§ 206:2) känna till, "ni vet ju hurdan han var" (Ch. hade avlidit före rättegången).

που : här 'ju', 'väl', 'på något sätt'.

(21a) ἐταῖρος -ου ὁ : 'kamrat', 'god vän'.

ἐκ νέου : 'från ungdomen' (jfr ἐκ παιδῶν ovan 18b).

πλήθος -ους τό : 'massa', 'majoritet'; h. (som ofta) "demokraterna".

συμ-φεύγω τινί : 'gå i landsflykt tillsammans med någon' (under De trettio oligarkerna 404 f.Kr.). — φεύγω φυγὴν : figura etymologica § 230:1a.

κατ-έρχομαι : 'återvända' (från landsflykten).

σφοδρὸς -ά -όν : 'intensiv'; 'manisk'.

ὀρμάω : 'ge sig i kast med'; här iterativ optativ i stället för konjunktiv med ἄν: § 264:3c.

τολμάω : 'uthärda'; 'våga'; 'ha djärvheten att'.

μαντεύομαι : 'fråga ett orakel'.

ἤρετο : se ἐρωτάω.

ἐμοῦ : §§ 116:1, 233:5.

ἀν-αιρέω, aor. ἀνείλον : 'avge orakelsvar', 'svara'.

μηδένα σοφώτερον εἶναι : I klassisk grekiska står normalt οὐ som negation vid en infinitiv efter ett sägeverb, men språkbruket är inte konsekvent, och μή blir med tiden den normala negationen vid infinitiver (jfr § 298:2b). Här kan valet av μηδένα som negation antyda att det är ett påstående av någon annan än den talande som återges och att den talande (Sokrates) inte garanterar att påståendet överensstämmer med ett verkligt förhållande.

πέρι : postposition; τούτων πέρι = περὶ τούτων.

ὁ ἀδελφός : dvs. Chairefons bror.

οὕτοσί : οὗτος med epideiktiskt ι (S. pekar på honom); jfr. οὕτωσί nedan (§ 120:3).

μαρτυρέω : 'intyga som vittne', 'vittna om'.

ἐκεῖνος τετελεύτηκεν. **(b)** σκέψασθε δὴ ὧν ἔνεκα ταῦτα λέγω· μέλλω γὰρ ὑμᾶς διδάξειν ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονεν. ταῦτα γὰρ ἐγὼ ἀκούσας ἐνεθυμούμην οὕτως· "τί ποτε λέγει ὁ θεός, καὶ τί ποτε αἰνίττεται; ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν σύνοιδα ἐμαυτῷ σοφὸς ὢν· τί οὖν ποτε λέγει φάσκων ἐμὲ σοφώτατον εἶναι; οὐ γὰρ δήπου ψεύδεται γε· οὐ γὰρ θέμις αὐτῷ." καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἠπόρουν τί ποτε λέγει· ἔπειτα μόγις πάνυ ἐπὶ ζήτησιν αὐτοῦ τοιαύτην τινὰ ἐτραπόμην. ἦλθον ἐπὶ τινα τῶν δοκούντων σοφῶν εἶναι, **(c)** ὡς ἐνταῦθα εἶπερ που ἐλέγξων τὸ μαντεῖον καὶ ἀποφανῶν τῷ χρησμῷ ὅτι "οὕτως ἐμοῦ σοφώτερός ἐστι, σὺ δ' ἐμὲ ἔφησθα." διασκοπῶν οὖν τοῦτον – ὀνόματι γὰρ οὐδὲν δέομαι λέγειν, ἦν δέ τις τῶν πολιτικῶν – πρὸς ὃν ἐγὼ σκοπῶν τοιοῦτόν τι ἔπαθον, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ, ἔδοξέ μοι οὗτος ὁ ἀνὴρ δοκεῖν μὲν εἶναι σοφὸς ἄλλοις τε πολλοῖς ἀνθρώποις καὶ μάλιστα ἑαυτῷ, εἶναι δ' οὐ·

τελευτάω : 'sluta'; 'dö' (h. pf.).

(21b) σκέψασθε δὴ ὧν ἔνεκα ταῦτα λέγω : "analysera då varför jag säger detta"; σκέπτομαι 'kritiskt undersöka'.

διδάσκω : h. "förklara steg för steg".

ὅθεν : 'varifrån'.

ταῦτα : dvs. orakelsvaret.

ἐν-θυμέομαι : 'tänka i sitt stilla sinne', 'fundera'.

αἰνίττομαι : 'tala i gåtor', 'antydä' (αἰνιγμα -ατος τό 'gåta').

μέγα, σμικρὸν (=μικρόν) : adverbieill innehållsack. § 230.

σύν-οιδα ἐμαυτῷ : 'veta med sig'.

φάσκω : 'påstå'.

δήπου : 'i alla fall'; "så mycket vet jag".

θέμις -ιτος ἢ : '<gudomlig> rätt'.

ἠπόρουν : ipf. av ἀπορέω 'vara villrådig över', h. med indirekt frågesats. — τί ποτε λέγει : om tempus se § 283:3, § 288.

μόγις πάνυ : 'med stor svårighet', 'mycket mödosamt'.

ζήτησις -εως ἢ : 'undersökning' (med objektiv genitiv).

τρέπομαι : h. "börja ägna sig åt".

(21c) ἐνταῦθα εἶπερ που : 'där om någonstans'.

ὥς ... ἐλέγξων ... ἀποφανῶν : fut. ptc. i final betydelse; ἐλέγχω 'vederlägga', 'motbevisa'; ἀπο-φαίνω "kunna visa".

δια-σκοπέω : 'granska', 'undersöka'.

πρὸς ὃν ... ἔπαθον : h. ungefär "av vilken ... jag fick följande intryck" (jfr. 17a).

εἶναι σοφός : nom. m. inf. när subjektet i den överordnade satsen är detsamma som i infinitivfrasen; § 266:2a.

κάπειτα ἐπειρώμην αὐτῷ δεικνύναι ὅτι οἶοιτο μὲν εἶναι σοφός, εἶη δ' οὔ.
(d) ἐντεῦθεν οὖν τούτῳ τε ἀπηχθόμην καὶ πολλοῖς τῶν παρόντων· πρὸς
ἐμαυτὸν δ' οὖν ἀπιὼν ἐλογιζόμην ὅτι· "τούτου μὲν τοῦ ἀνθρώπου ἐγὼ
σοφώτερός εἰμι· κινδυνεύει μὲν γὰρ ἡμῶν οὐδέτερος οὐδὲν καλὸν
κάγαθόν εἰδέναι, ἀλλ' οὗτος μὲν οἶεταί τι εἰδέναι οὐκ εἰδώς, ἐγὼ δέ,
ὥσπερ οὖν οὐκ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι· ἔοικα γοῦν τούτου γε σμικρῷ τινι,
αὐτῷ τούτῳ, σοφώτερος εἶναι, ὅτι ἅ μὴ οἶδα οὐδὲ οἶομαι εἰδέναι."
ἐντεῦθεν ἐπ' ἄλλον ἦα τῶν ἐκείνου δοκούντων σοφωτέρων εἶναι καὶ **(e)**
μοι ταῦτ' αὐτὰ ἔδοξε, καὶ ἐνταῦθα κάκεινῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς
ἀπηχθόμην.

μετὰ ταῦτ' οὖν ἤδη ἐφεξῆς ἦα, αἰσθανόμενος μὲν, καὶ λυπούμενος καὶ
δεδιώς, ὅτι ἀπηχθανόμην, ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἐδόκει εἶναι τὸ τοῦ θεοῦ
περὶ πλείστου ποιεῖσθαι – ἰτέον οὖν, σκοποῦντι τὸν χρησμὸν τί λέγει, ἐπὶ

ἄλλοις τε πολλοῖς ἀνθρώποις : 'bland många andra människor även' (dat. pga.
δοκεῖν).

ἐπειρώμην : ipf. av πειράομαι + inf. 'försöka'.

οἶοιτο : pres. opt. av οἶομαι/οἶμαι 'tro' (B.-J. Ordl. II nr 460).

(21d) ἐντεῦθεν : 'hädanefter', "på grund av detta".

ἀπ-εχθάνομαί τινι : 'bli avskydd av någon'; 'bli förhatlig i någons ögon'.

πόρ-ειμι : 'vara närvarande'.

ἀπιών : ἀπ-ιέναι § 158.

πρὸς ἐμαυτόν : "för mig själv", till ἐλογιζόμην.

ὅτι : inleder här direkt anföring (ὅτι *recitativum* § 283:4).

κινδυνεύει ... εἰδέναι (οἶδα § 206:2) : κινδυνεύω 'vara i fara', får tillsammans med
inf. ofta bet. från 'det är fara vårt att' > 'det är nog så att'.

οὐδέτερος οὐδέν : dubbla negationer förstärker varandra när den andra är sammansatt
(§ 298:3).

σμικρῷ τινι, αὐτῷ τούτῳ ... ὅτι : "i något litet, nämligen just detta ... att" (§ 238:5).

ἦα : ipf. av ιέναι (§ 158).

σοφωτέρων : komp. med ἐκείνου "än han".

(21e) ταῦτ' αὐτὰ : = τὰ αὐτὰ ταῦτα (§ 225:3c).

ἐφεξῆς : 'i tur och ordning' <till den ene efter den andre>.

λυπέω : 'plåga', 'åsamka smärta'.

δεδιώς : ptc. av δέδοικα 'frukta' (§ 206:3).

ποιέομαι περὶ πλείστου : 'värdera högst' (jfr περὶ πολλοῦ ποιέομαι 'värdera högt').

ἰτέον : verbaladjektiv av ιέναι med dativus agentis σκοποῦντι (§ 236:6).

ἅπαντας τοὺς τι (22a) δοκοῦντας εἰδέναι. καὶ νῆ τὸν κύνα, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι – δεῖ γὰρ πρὸς ὑμᾶς τάλιθ' ἰλέγειν – ἢ μὴν ἐγὼ ἔπαθόν τι τοιοῦτον· οἱ μὲν μάλιστα εὐδοκιμοῦντες ἔδοξάν μοι ὀλίγου δεῖν τοῦ πλείστου ἐνδεεῖς εἶναι ζητοῦντι κατὰ τὸν θεόν, ἄλλοι δὲ δοκοῦντες φαυλότεροι ἐπιεικέστεροι εἶναι ἄνδρες πρὸς τὸ φρονίμως ἔχειν.

δεῖ δὴ ὑμῖν τὴν ἐμὴν πλάνην ἐπιδειῖξαι ὥσπερ πόνους τινὰς πονουῦντος ἵνα μοι καὶ ἀνέλεγκτος ἢ μαντεία γένοιτο. μετὰ γὰρ τοὺς πολιτικούς ἦα ἐπὶ τοὺς ποιητὰς τοὺς τε τῶν τραγωδιῶν καὶ τοὺς τῶν διθυράμβων καὶ τοὺς ἄλλους, (b) ὡς ἐνταῦθα ἐπ' αὐτοφώρῳ καταληγόμενος ἐμαυτὸν ἀμαθέστερον ἐκείνων ὄντα. ἀναλαμβάνων οὖν αὐτῶν τὰ ποιήματα ἃ μοι

σκοπέω τὸν χρησμὸν τί λέγει : "undersöka vad oraklet menar" (proleps = σκοπέω τί ὁ χρησμὸς λέγει; bisatsens subjekt dras fram till att bli ett objekt i huvudsatsen, jfr § 229:5).

χρησμὸς -οῦ ὁ : 'orakel', 'orakelsvar'.

(22a) νῆ τὸν κύνα : "vid hunden"; νῆ är en affirmativ partikel som står i eder. Det man svär vid uttrycks med en ackusativ. Jfr bruket av ackusativ vid verb som betyder 'svära' (§ 229:2).

πρὸς ὑμᾶς : troligen starkare än det vardagliga 'till er': "inför er".

ἢ μὴν : 'i sanning'; partikelkombination vid verb som betyder svära (§ 269:1c).

εὐδοκιμέω : 'vara ansedd', 'åtnjuta gott rykte'.

ἔδοξάν μοι ... ζητοῦντι κατὰ τὸν θεόν : "tycktes mig, när jag gjorde mina undersökningar i enlighet med guden<s vilja>".

ἐνδεής -ές τιнос : 'i avsaknad av något' (med separativ genitiv § 233:3).

δοκοῦντες φαυλότεροι : koncessivt "fast de hade lägre anseende"; φαῦλος -η -ον 'dålig', 'oduglig', 'låg'.

ἐπιεικής -ές : 'bra', 'duglig'.

πρὸς τὸ φρονίμως ἔχειν : "i fråga om att ha gott förstånd".

πλάνη -ης ἢ : 'kringirrande' (jfr πλάνης -ητος ὁ 'luffare'; πλάνητες ἀστέρες 'planeter'); S. liknar sig själv vid Theseus, Jason och andra kringvandrande sagohjältar!

πόνους πονέω : här liknar S. sig själv vid Herakles.

ἵνα ... γένοιτο : optativ i stället för konjunktiv i finalsats i förfluten tid (§ 296:2): "den rundvandring som jag genomförde, för att orakelsvaret skulle ...".

μοι : etisk dativ.

καί : emfatiskt, "absolut".

διθύραμβος -ου ὁ : 'dithyramb', körlyrisk hyllningssång (ofta till Dionysos).

(22b) ἐπ' αὐτοφώρῳ : "på bar gärning" (φῶρ φωρός ὁ 'tjuv').

κατα-λαμβάνω (fut. καταλήψομαι) : 'ertappa'.

ἀμαθής -ές : 'okunnig'.

ἐδόκει μάλιστα πεπραγματεῦσθαι αὐτοῖς, διηρώτων ἂν αὐτοὺς τί λέγοιεν, ἵν' ἅμα τι καὶ μανθάνοιμι παρ' αὐτῶν. αἰσχύνομαι οὖν ὑμῖν εἰπεῖν, ὧ ἄνδρες, τάλιθ' ὅμως δὲ ῥητέον. ὥς ἔπος γὰρ εἰπεῖν ὀλίγου αὐτῶν ἅπαντες οἱ παρόντες ἂν βέλτιον ἔλεγον περὶ ὧν αὐτοὶ ἐπεποιήκεσαν. ἔγνων οὖν αὖ καὶ περὶ τῶν ποιητῶν ἐν ὀλίγῳ τοῦτο, ὅτι οὐ σοφία ποιοῖεν (c) ἃ ποιοῖεν, ἀλλὰ φύσει τινὶ καὶ ἐνθουσιάζοντες ὥσπερ οἱ θεομάντις καὶ οἱ χρησμοδοί· καὶ γὰρ οὗτοι λέγουσι μὲν πολλὰ καὶ καλὰ, ἴσασι δὲ οὐδὲν ὧν λέγουσι. τοιοῦτόν τί μοι ἐφάνησαν πάθος καὶ οἱ ποιηταὶ πεπονθότες, καὶ ἅμα ἡσθόμην αὐτῶν διὰ τὴν ποίησιν οἰομένων καὶ τᾶλλα σοφωτάτων εἶναι ἀνθρώπων, ἃ οὐκ ἦσαν. ἀπῆα οὖν καὶ ἐντεῦθεν τῷ αὐτῷ οἰόμενος περιγεγονέναι ὥπερ καὶ τῶν πολιτικῶν.

ἀνα-λαμβάνω : 'referera till', 'hänvisa till' (h. troligen inte konkret: "visa upp för dem").

πραγματεύω : 'noggrant utarbета'; (h. pf. inf. pass.).

διηρώτων ἂν : iterativ, liksom ἔλεγον ἂν längre ned (§ 290:6; § 261a och 262:2); δι-ερωτάω utfråga, förhöra.

τί λέγοιεν : "vad de betydde".

ῥητέος : 'som måste sägas'.

ὥς ἔπος εἰπεῖν : 'närapå'; "för att använda det ordet". Absolut infinitiv: § 270:3.

ὀλίγου <δεῖν> : 'nästan'. Separativ genitiv (§ 234:10b) med underförstådd absolut infinitiv.

οἱ παρόντες : 'de närvarande' (åhörarna).

καὶ περὶ τῶν ποιητῶν : "även när det gällde poeterna".

ἐν ὀλίγῳ : "på kort tid".

σοφία ... φύσει τινί : modal/instrumentala dativer.

ποιοῖεν : § 148.

(22c) ἐν-θουσιάζω : 'vara gudainspirerad' (ἐν + θεός).

θεόμαντις -εως ὅ : 'siare' (ofta teckentydare).

χρησμοδός -οῦ ὅ : 'orakelpräst'.

καὶ οὗτοι : "även dessa".

πολλὰ καὶ καλὰ : 'många sköna ting' (καὶ används alltså i grekiskan inte för att skilja mellan två grupper utan står mellan kvantitets- och kvalitetsadjektiv).

ἴσασι : § 206:2.

φαίνομαι + ptc. : 'uppenbarligen vara'; § 276:2.

πάθος ... πάσχω : 'befinna sig i ett tillstånd'; πεπονθότες pf. ptc.

ἡσθόμην (av αἰσθάνομαι) ... αὐτῶν ... οἰομένων : "jag märkte att de trodde"; genitiv (§ 234:4) och ptc. (§ 275:13) vid förnimmelseverb.

περι-γίγνομαι : 'vara överlägsen'.

τελευτῶν οὖν ἐπὶ τοὺς χειροτέχνας ἦα· ἐμαυτῷ γὰρ **(d)** συνήδη οὐδὲν ἐπισταμένῳ ὡς ἔπος εἰπεῖν, τούτους δέ γ' ἤδη ὅτι εὐρήσοιμι πολλὰ καὶ καλὰ ἐπισταμένους. καὶ τούτου μὲν οὐκ ἐψεύσθην, ἀλλ' ἠπίσταντο ἃ ἐγὼ οὐκ ἠπιστάμην καὶ μου ταύτη σοφώτεροι ἦσαν. ἀλλ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταυτόν μοι ἔδοξαν ἔχειν ἀμάρτημα ὅπερ καὶ οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ ἀγαθοὶ δημιουργοὶ – διὰ τὸ τὴν τέχνην καλῶς ἐξεργάζεσθαι ἕκαστος ἡξίου καὶ τᾶλλα τὰ μέγιστα σοφώτατος εἶναι – καὶ αὐτῶν αὕτη ἡ πλημμέλεια ἐκείνην τὴν σοφίαν ἀποκρύπτειν· **(e)** ὥστε με ἐμαυτὸν ἀνερωτᾶν ὑπὲρ τοῦ χρησιμοῦ πότερα δεξαίμην ἂν οὕτως ὥσπερ ἔχω ἔχειν, μήτε τι σοφὸς ὢν τὴν ἐκείνων σοφίαν μήτε ἀμαθὴς τὴν ἀμαθίαν, ἢ ἀμφοτέρω ἃ ἐκείνοι ἔχουσιν ἔχειν. ἀπεκρινάμην οὖν ἐμαυτῷ καὶ τῷ χρησιμῷ ὅτι μοι λυσιτελοῖ ὥσπερ ἔχω ἔχειν.

Ἐκ ταυτησὶ δὴ τῆς ἐξετάσεως, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, **(23a)** πολλοὶ μὲν ἀπέχθαι μοι γεγόνασιν καὶ οἷαι χαλεπώταται καὶ βαρύνονται, ὥστε

τελευτῶν : "slutligen" (§ 275:12d).

χειροτέχνης -ου ὁ : 'hantverkare' (Anytos var garvare).

(22d) συνήδη, ἤδη : § 206:2.

ψεῦδομαι τινοῦ : 'bedra sig i något'; 'bli lurad på något'.

ταύτη : hänseendets dativ.

ἀμάρτημα -ατος τό : 'fel', 'missgrepp'; 'misstag'.

δημιουργός : h. 'hantverkare' (äv. 'skapare'; eg. 'en som arbetar för folket').

διὰ τὸ ... ἐξεργάζεσθαι : "genom att de utövade".

ἀξιόω : 'göra anspråk på', 'anse sig värdig'.

τᾶλλα τὰ μέγιστα : adverbial ackusativ "även med avseende på annat, <nämligen> det viktigaste".

πλημμέλεια -ας ἡ : 'misstag' (eg. 'falsk ton', πλήν + μέλος).

ἐκείνην τὴν σοφίαν : dvs. den kunnighet/skicklighet som de faktiskt hade.

ἀπο-κρύπτω : 'dölja', 'överskugga'.

ὥστε konsekutiv konjunktion, här med infinitiver (§ 295:2).

(22e) πότερα ... ἢ : "om jag antingen ... eller".

δέχομαι : 'mottaga', 'acceptera', h. "föredra".

οὕτως ὥσπερ ἔχω ἔχειν = οὕτως ἔχειν ὥσπερ ἔχω : "att ha det som jag har det".

λυσιτελέω : 'gagna'.

ἐξέτασις -εως ἡ : 'granskning', 'undersökning'.

οἷαι χαλεπώταται καὶ βαρύνονται : superlativer som betecknar högsta möjliga grad (§ 245:4).

(23a) ὥστε : se 22e.

πολλὰς διαβολὰς ἀπ' αὐτῶν γεγονέναι, ὄνομα δὲ τοῦτο λέγεσθαι, σοφὸς εἶναι· οἶονταί γάρ με ἐκάστοτε οἱ παρόντες ταῦτα αὐτὸν εἶναι σοφὸν ἢ ἂν ἄλλον ἐξελέγξω. τὸ δὲ κινδυνεύει, ὃ ἄνδρες, τῷ ὄντι ὁ θεὸς σοφὸς εἶναι, καὶ ἐν τῷ χρησμῷ τούτῳ τοῦτο λέγειν, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγου τινὸς ἀξία ἐστὶν καὶ οὐδενός. καὶ φαίνεται τοῦτον λέγειν τὸν Σωκράτη, προσκεχρησθαι δὲ **(b)** τῷ ἐμῷ ὀνόματι, ἐμὲ παράδειγμα ποιούμενος, ὥσπερ ἂν «εἰ» εἴποι ὅτι "οὗτος ὑμῶν, ὃ ἄνθρωποι, σοφώτατός ἐστιν, ὅστις ὥσπερ Σωκράτης ἔγνωκεν ὅτι οὐδενὸς ἀξίος ἐστὶ τῇ ἀληθείᾳ πρὸς σοφίαν." ταῦτ' οὖν ἐγὼ μὲν ἔτι καὶ νῦν περιῶν ζητῶ καὶ ἐρευνῶ κατὰ τὸν θεὸν καὶ τῶν ἀστῶν καὶ ξένων ἂν τινα οἶμαι σοφὸν εἶναι· καὶ ἐπειδὴ μοι μὴ δοκῇ, τῷ θεῷ βοηθῶν ἐνδείκνυμαι ὅτι οὐκ ἔστι σοφός. καὶ ὑπὸ ταύτης τῆς ἀσχολίας οὔτε τι τῶν τῆς πόλεως πρῶξάι μοι σχολὴ γέγονεν ἀξίον λόγου οὔτε τῶν οἰκείων, ἀλλ' ἐν **(c)** πενίᾳ μυρία εἰμὶ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ λατρείαν. πρὸς δὲ τούτοις οἱ νέοι μοι ἐπακολουθοῦντες –

ἐκάστοτε : 'varenda gång'.

ταῦτα ... ἄ : "i just det avseendet, som".

ἐξ-ελέγχω : 'överbevisa' (h. i aorist konjunktiv i iterativa fallet).

τὸ δέ ; adverbial ack.: "men däri" (§ 230).

κινδυνεύω + inf. : "det är nog så att" (som 20d ovan).

ἀξίος -ία -ιον ; 'värd' (med prisets gen., § 232:7).

καί : "ja, till och med".

προσ-χράομαι τινι : 'använda någonting'.

(23b) παράδειγμα -ατος τό : 'mönster', 'modell'; 'exempel'; παράδειγμα är objektiv predikatsfyllnad.

ἔγνωκεν : pf. av γινώσκω.

πρὸς σοφίαν : "när det gäller/kommer an på vishet".

ἀστός : 'stadsbo', dvs. athenare (ἄστῳ -εως τό 'stad').

ἐπειδὴν = ἐπειδὴ ἂν : 'närhelst' (§ 290:6).

βοηθέω τινί : 'hjälpa någon'.

ἐνδείκνυμαι : medium av ἐν-δείκνυμι 'visa', 'påvisa'.

ἀσχολία -ας ἡ : 'sysselsättning'.

οὔτε τι τῶν τῆς πόλεως ... οὔτε τῶν οἰκείων : "varken något nämnvärt i stadens tjänst eller av mina egna göromål".

πρῶξαι ... σχολή : "ledig tid till att utföra något".

(23c) πενία -ας ἡ : 'fattigdom'.

μύριος : "jättstor" (jfr § 125, § 131:1).

λατρεία -ας ἡ : 'tjänst<göring>'.

πρὸς τούτοις : 'dessutom'.

οἷς μάλιστα σχολή ἐστίν, οἱ τῶν πλουσιωτάτων – αὐτόματοι, χαίρουσιν ἀκούοντες ἐξεταζομένων τῶν ἀνθρώπων, καὶ αὐτοὶ πολλάκις ἐμὲ μιμούνται, εἴτα ἐπιχειροῦσιν ἄλλους ἐξετάζειν· κᾶπειτα οἶμαι εὐρίσκουσι πολλὴν ἀφθονίαν οἰομένων μὲν εἰδέναι τι ἀνθρώπων, εἰδότες δὲ ὀλίγα ἢ οὐδέν. ἐντεῦθεν οὖν οἱ ὑπ’ αὐτῶν ἐξεταζόμενοι ἐμοὶ ὀργίζονται, οὐχ αὐτοῖς, **(d)** καὶ λέγουσιν ὡς Σωκράτης τίς ἐστι μιαιώτατος καὶ διαφθείρει τοὺς νέους· καὶ ἐπειδὴν τις αὐτοὺς ἐρωτᾷ· ”ὅτι ποιῶν καὶ ὅτι διδάσκων;” ἔχουσι μὲν οὐδὲν εἰπεῖν ἀλλ’ ἀγνοοῦσιν. ἵνα δὲ μὴ δοκῶσιν ἀπορεῖν, τὰ κατὰ πάντων τῶν φιλοσοφούντων πρόχειρα ταῦτα λέγουσιν, ὅτι ”τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς” καὶ ”θεοὺς μὴ νομίζειν” καὶ ”τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν.” τὰ γὰρ ἀληθῆ οἶομαι οὐκ ἂν ἐθέλοιεν λέγειν, ὅτι κατὰ-δηλοὶ γίνονται προσποιούμενοι μὲν εἰδέναι, εἰδότες δὲ οὐδέν.

ἐπ-ακολουθέω : ’följa med’, ’ledsaga’.

οἷς : possessiv dativ, § 236:5.

χαίρουσιν ἀκούοντες : ”glädjer sig över att höra” (§ 276:3).

μιμέομαι : ’härma’.

ἐπι-χειρέω + inf. : ’företa sig att’, ’försöka’.

ἀφθονία τινός : ’riklig tillgång på något’.

(23d) μιαιρός -ά -όν ’befläckad’, ’usel’.

δια-φθείρω : ’förstöra’, ’korrumpera’, ’fördärva’.

ὅτι ποιῶν καὶ ὅτι διδάσκων : interrogativt ὅτι: ”genom att göra vad och lära ut vad?”.

ἀγνοέω : ’vara okunnig’, h. ”stå svarslös”.

πρόχειρος -ον : ’nära till hands’.

προσ-ποιέομαι + inf. : ’låtsas’.

Ur *Nya Testamentet*

Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν/Lukasevangeliet

2.1-21 Jesu födelse

2.1. ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. 2. αὕτη ἀπογραφή πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου. 3. καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν. 4. ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρέθ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαυὶδ ἣτις καλεῖται Βηθλέεμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατρὶος

KG: Förkortningen KG (=klassisk grekiska) markerar en form som är vanligare i klassisk (i synnerhet attisk) prosa än i nytestamentlig koiné.

(1) ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθεν δόγμα är ett exempel på hur Septuaginta har påverkat den nytestamentliga grekiskan. Septuagintas grekiska är påverkad av hebreiskan och återger ofta ordagrant hebreiska uttryckssätt. Ett nytt avsnitt i en berättelse inleds ofta med frasen ἐγένετο δέ eller καὶ ἐγένετο plus ett tidsuttryck (h. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις). Därefter följer ett nytt huvudverb (h. ἐξῆλθεν), ibland föregånget av ett καί. Den inledande frasen med ἐγένετο fungerar i praktiken inte som en självständig huvudsats utan enbart som en tidsbestämning till det som omtalas i meningen. Jfr ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι i v. 6.

δόγμα -ατος τό : 'beslut'; 'påbud', 'befallning'. Jfr. δοκεῖ μοι.

Καίσαρος Αὐγούστου : Icke-grekiska egennamn ställer ofta till besvär när de ska infogas i en grekisk text och anpassas till grekisk stavning och morfologi (§ 97). Här har de latinska namnen *Caesar Augustus* och *Quirinius* (v. 2) anpassats och böjs med grekiska kasusändelser. Ἰωσήφ, Ναζαρέθ, Δαυίδ, Βηθλέεμ och Μαριάμ (vv. 4–5) är däremot oböjda. Ibland förses sådana namn med artikel, så att deras kasusfunktion framgår.

ἀπο-γράφω : 'registrera', 'föra in i rullor'; infinitiv efter befallningsfras (ἐξῆλθεν δόγμα) § 269:2, 269:3.

οἰκουμένη -ης ἡ : '<den bebodda> världen' (οἰκέω 'bo', 'bebo').

(2) αὕτη : "detta": Subjektets genus rättar sig efter predikatfyllnadens (§ 222:2).

ἡγεμονεύω : 'styra', 'regera'; absolut genitiv.

(3) ἀπογράφεσθαι : final infinitiv vid rörelseverb (§ 270:1).

(4) ἣτις : syftar på bestämt korrelat (= KG ἥ); jfr. § 121:2.

Δαυίδ, 5. ἀπογράψασθαι σὺν Μαριὰμ τῇ ἐμνηστευμένη αὐτῷ, οὕσῃ ἐγκύῳ. 6. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν, 7. καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον· καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

8. καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποιμνὴν αὐτῶν. 9. καὶ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. 10. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος, ᾗ μὴ φοβεῖσθε, ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, 11. ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ ὅς ἐστιν Χριστὸς κύριος ἐν πόλει Δαυίδ· 12. καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον, εὐρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον καὶ

Ἰωσέφ, Ναζαρέθ, Δαυίδ : hebreiska namn som pga påverkan från Septuaginta är oböjliga, liksom Μαριὰμ i v. 5 och Βεθλέεμ i v. 15 (§ 11).

διὰ τὸ εἶναι αὐτόν : ”på grund av att han var”. Artikelförsedda infinitiver, ofta försedda med preposition, är vanliga i nytestamentlig grekiska (§ 271:2). Jfr v. 6 ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ.

πατριὰ -ᾱς ἡ : ’familj’; ’folk’.

(5) μνηστεύομαι : ’bli förlovad’.

ἔγκυος -ον : ’gravid’.

τίκτω (aor. ἔτεκον) : ’föda’.

(7) πρωτότοκος -ον : ’förstfödd’.

εσπαργάνω : ’linda in’, ’vira in i lindor’ (σπάργανον -ου τό ’linda’, ’tygband’).

ἀνα-κλίνω : h. ’lägga (i säng)’.

φάτνη -ης ἡ : ’krubba’.

κατάλυμα -ατος τό : ’rum’; ’gästrum’; ’vårdshus’ (κατα-λύω ’få husrum’).

(8) ποιμὴν -ένος ὁ : ’herde’.

ἀγραυλέω : ’vistas utomhus’.

φυλάσσω (= KG φυλάττω; § 47) φυλακὰς : figura etymologica: § 230:1a.

ποιμνὴ -ης ἡ : ’hjord’, ’flock’.

δόξα -ης ἡ : h. ’härlighet’.

περι-λάμπω : ’kringstråla’.

ἰδοὺ ; eg. aor. imperativ medium av ὁράω, = KG ἰδοὺ; fungerar i NT som en emfatisk partikel (nästan som en interjektion): ”Se!”

ἐφοβήθησαν φόβον : figura etymologica även här: § 230:1a.

(10) χαρά -ᾱς ἡ : ’glädje’.

λαός -οῦ (= KG λεώς -ῶ) ὁ : ’folk’.

(11) ἐτέχθη : aor. pass. av τίκτω.

σήμερον = KG τήμερον.

(12) βρέφος -ους τό : ’spädbarn’.

κείμενον ἐν φάτνῃ.” 13. καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου αἰνούντων τὸν θεὸν καὶ λεγόντων, 14. ”δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας.” 15. καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ’ αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, οἱ ποιμένες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους, ”διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλέεμ καὶ ἴδωμεν τὸ ρῆμα τοῦτο τὸ γεγονὸς ὃ ὁ κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν.”

16. καὶ ἦλθον σπεύσαντες καὶ ἀνεῦρον τὴν τε Μαριάμ καὶ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ· 17. ἰδόντες δὲ ἐγνώρισαν περὶ τοῦ ρήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. 18. καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς· 19. ἡ δὲ Μαριάμ πάντα συνετῆρει τὰ ρήματα ταῦτα συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. 20. καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς. 21. καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν αὐτόν, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλλημφθῆναι αὐτόν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

(13) ἐξαίφνης : ’plötsligt’.

πλῆθος -ους τό : ’skara’, ’mängd’.

οὐράνιος -ον : ’himmelsk’; här adjektiv med två slut.

αἰνέω : ’prisa’.

στρατιᾶς ... αἰνούντων ... καὶ λεγόντων : Constructio ad sensum: huvudordet är singularis men de attributiva participen står i pluralis (§ 221:2a, 223:2).

(14) εὐδοκία -ας ἡ : ’god vilja’ eller ’önskan’, ’val’. εὐδοκίας är kvalitativ genitiv (§ 232:6). Vad frasen egentligen betyder har diskuterats.

(15) λαλέω : ’tala’.

ἕως : oegentlig preposition (§ 242) med tidsbetydelse: ’ända till’.

ῥῆμα -ατος τό : ’ord’; ’uttalande’; ’omtalad händelse’.

γινώσκω : ’bekantgöra’.

(16) σπεύδω : ’skynda’, ’ila’.

ἀνεῦρον (= KG ἀνηῦρον; § 138:3) : aorist av ἀν-ευρίσκω.

(19) συν-τιρέω : ’bevara’.

συμ-βάλλω : h. ’tänka över’ eller ’lägga’.

(20) ὑπο-στρέφω : ’återvända’.

οἷς : attraktion av relativ (i stället för ἃ eller ὧν), § 297:7.

ἐπλήσθησαν : aor. ind. pass. av πίμπλημι.

(21) περι-τέμνω : ’omskära’; infinitivfrasen τοῦ περιτεμεῖν (aor. inf. akt.) bestämmer ἡμέραι, ett exempel på den fria och inte alltid lättdefinierade användningen av genitiver som bestämning till substantiv (§ 232:1); jfr v. 6 αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν.

ἐκλήθη : aor. pass. av καλέω; τὸ ὄνομα accusativus limitationis, § 230:2.

συλ-λαμβάνω : h. ’bli havande med’.

Εὐαγγέλιον κατὰ Μαθθαῖον

Matteusevangeliet

6.9. οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς·

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς,

ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου,

10. ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου,

γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς.

11. τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον·

12. καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν,

ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν·

13. καὶ μὴ εἰσενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

(9) προσεύχεσθε : pres. imp. av προσ-εύχομαι 'be'.

ὁ ἐν : "du som är i"; jfr § 228:3.

ἁγιασθήτω : aor. imp. pass. av ἁγιάζω 'helga', 'göra helig'.

(10) ἐλθάτω (av ἦλθα = KG ἐλθέτω av ἦλθον) : aor. imp. av ἔρχομαι.

βασιλεία -ας ἡ : 'kungarike', 'kungadöme' (jfr τὰ βασίλεια 'palats' och ἡ βασίλεια 'drottning').

γενηθήτω : aor. pass. imp. av γίγνομαι (= KG γενέσθω).

θέλημα -ατος τό : 'vilja' (θέλω).

(11) τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον : "vårt bröd för dagen som kommer" (Bibel 2000). Ordet ἐπιούσιος är ett ἄπαξ λεγόμενον, dvs. ordet finns belagt bara här och i senare citat av och diskussioner kring detta bibelställe. Troligen är det bildat utifrån frasen ἡ ἐπιούσα ἡμέρα 'den följande dagen' (ἐπιούσα ptc. av ἐπ-ιέναι, § 158). En alternativ tolkning är att det är en oregelmässig bildning på prepositionsfrasen ἐπὶ οὐσίᾳ 'för existens', "till gagn för vår existens", vilket ger översättningen "livsnödvändig".

δός : aorist imperativ av δίδωμι (§ 188).

σήμερον (= KG τίμερον) idag.

(12) ἄφες : aor. imp., och ἀφήκαμεν, κ-aor. ind. (= KG ἀφεῖμεν) av ἀφ-ίημι 'avskriva', 'förlåta' (§ 187).

ὀφείλημα -ατος τό : 'skuld'.

ὀφειλέτης -ου ὁ : 'skuldsatt', 'gäldenär'.

(13) εἰσενέγκης : aor. konj. (prohibitiv) av εἰσ-φέρω, aor. εἰσήνεγκον (om attisk re-duplikation se § 139:6).

14. ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· **15.** ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

πειρασμός -οῦ ὁ : 'prövning' (πειράω).

ῥύσαι : aor. imp. av ῥύομαι, aor. ἐρρυσάμην 'rädda', 'bevarena'.

πονηρός -ά -όν : 'ond'.

(14) παράπτωμα -ατος τό : 'fel', 'missgärning', 'synd' (παρα-πίπτω).

(15) οὐράνιος -ον : 'himmelsk'.

Πράξεις Ἀποστόλων/Apostlagärningarna

17.15-34 Paulus besöker Athen

17.15. οἱ δὲ καθιστάνοντες τὸν Παῦλον ἡγαγον ἕως Ἀθηνῶν, καὶ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν Σίλαν καὶ τὸν Τιμόθεον ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσιν πρὸς αὐτὸν ἐξήεσαν.

16. ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοῦ τοῦ Παύλου, παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ θεωροῦντος κατείδωλον οὖσαν τὴν πόλιν. **17.** διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας. **18.** τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἐπικουρείων καὶ στοϊκῶν φιλοσόφων συνέβαλλον αὐτῷ, καὶ τινες ἔλεγον, "τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος λέγειν;" οἱ δέ, "ξένων δαυμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι" ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν εὐηγγελίζετο. **19.** ἐπιλαβόμενοί τε αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἄρειον

(15) καθ-ιστάνω (= KG καθ-ίστημι) : h. 'följa med', 'ledsaga' (äv. 'utnämna', 'utse till').

ἕως : oegentlig prep. m. gen. (§ 242) 'ända till', 'till'.

ἐντολή -ῆς ἢ : 'befallning'.

ἐξήεσαν (= KG ἐξῆσαν) : se (ἐξ-)ιέναι § 158.

(16) ἐκ-δέχομαι : 'vänta på'; absolut genitiv används friare i koiné än i KG.

παρ-οξύνομαι : 'uppröras', 'vredgas'.

θεωρέω : 'betrakta'.

κατείδωλος -ον : 'full av gudabilder' (κατά + εἶδωλον -ου τό 'bild', 'avbildning').

(17) σέβομαι : 'dyrka' (h. om icke-jude som omvänt sig till den judiska tron).

κατὰ πᾶσαν ἡμέραν : 'varje dag', med κατὰ i temporal funktion.

παρ-ατυγχάνω : 'händelsevis vara där', 'räka närvara', 'finnas på platsen'.

(18) συμ-βάλλω τινί : 'möta någon'; h. 'diskutera med'.

τινες ... οἱ δέ = KG οἱ μέν ... οἱ δέ.

τί ἂν θέλοι : modus potentialis i en retorisk fråga, § 264:2c.

σπερμολόγος -ου ὁ : 'pratmakare' (jfr σπείρω 'sä', σπέρμα 'säd').

καταγγελεὺς τινος : 'förkunnare av något'.

ἀνάστασις -εως ἢ : 'uppständelse'.

εὐαγγελίζομαι : 'förkunna ett glatt budskap om' (med akkusativ).

(19) ἐπι-λαμβάνομαι : 'tillfångataga', 'arrestera'; h. snarast 'gripa tag i'.

Πάγον ἤγαγον, λέγοντες, "δυνάμεθα γινῶναι τίς ἡ καινὴ αὕτη ἡ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη διδαχή; 20. ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν· βουλόμεθα οὖν γινῶναι τίνα θέλει ταῦτα εἶναι." 21. Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον ἠυκαίρουν ἢ λέγειν τι ἢ ἀκούειν τι καινότερον.

22. σταθεῖς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἔφη, "ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ 23. διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν εὗρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, ΑΓΝΩΣΤΩΙΘΕΩΙ. ὃ οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτο ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. 24. ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς ὑπάρχων κύριος οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ 25. οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρωπίνων θεραπεύεται προσδεόμενός τινος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα. 26. ἐποίησέν τε ἐξ ἐνὸς πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ παντὸς προσώπου τῆς γῆς,

ὁ Ἀρείος πάγος : Areopagen i Athen.

δυνάμεθα... : en fråga utan frågepartikel.

λαλέω = λέγω.

διδαχή -ῆς ἢ : 'lära'.

(21) ξενίζω : 'vara gästfri mot'; h. 'slå med häpnad', 'förbluffa'.

ἀκοή -ῆς ἢ : 'nyhet'; 'hörande', 'hörsel'; 'öra'.

ἐπι-δημέω : 'besöka'; 'vistas i'.

εὐκαιρέω : 'tillbringa tiden med', 'ha tid att'.

καινότερον : för komparativ i absolut betydelse se § 243.

(22) σταθεῖς : se ἵστημι §§ 195:3, 104:3. I KG hade det troligen stått στάς (§ 191).

κατὰ πάντα : 'i alla avseenden', 'på alla sätt'.

δεισιδαίμων -ον : 'religiös', 'from' eller 'vidskeplig' (jfr Plutarchos' skrift *Om vidskepelse*/περὶ δεισιδαιμονίας). För komparativen se § 110:4 och jfr ovan v. 21.

(23) ἀνα-θεωρέω : 'noggrant betrakta'; 'begrunda'.

σεβασμα -ατος τό : 'heligt föremål' (t.ex. gudabild eller altare) eller 'plats för guda-dyrkan'.

εὗρον = KG ἠύρον.

βωμός -οῦ ὁ : 'altare'.

ἄγνωστος -ον : 'okänd'.

εὐσεβέω : 'dyrka'.

κατ-αγγέλλω : 'förkunna'.

(24) χειροποίητος -ον : 'gjord av människohänder'.

ναός = KG νεώς (§ 66:4).

(25) προσ-δέομαί τινος : 'behöva', 'sakna något'.

πνοή -ῆς ἢ : 'andning'; 'ande'; 'vind'.

(26) ἐνός : se εἷς § 127:1.

όρίσας προστεταγμένους καιρούς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν, **27.** ζητεῖν τὸν θεὸν εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν, καὶ γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα.

28. ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν, ὥς καὶ τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασιν,

”τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν.”

29. γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον. **30.** τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ θεὸς τὰ νῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πάντας πανταχοῦ μετανοεῖν, **31.** καθότι ἔστησεν ἡμέραν ἐν ἣ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισεν, πίστιν παρασχὼν πᾶσιν ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.”

κατοικεῖν : för final infinitiv se § 270:1.

ὀρίζω : 'sätta upp gränser'; 'avgränsa', 'bestämma', 'fastställa' (jfr *de-finiera*).

προσ-τάττω : 'bestämma', 'förelägga'.

ὁροθεσία -ας ἡ : 'gräns'.

κατοικία -ας ἡ : 'boplatz'.

(27) ζητεῖν : jfr ovan v. 26 för infinitiven.

ψηλαφέω : 'treva sig fram'.

μακρὰν : 'långt borta'; adverbial ackusativ, § 230:1f.

ὑπάρχων ≈ ὢν.

(28) τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν : "några av era poeter"; prepositionsfrasen καθ' ὑμᾶς fungerar här som en possessiv genitiv eller ett possessivt pronomen (ὡμῶν, ὑμετέρων); se BDAG s.v. κατὰ B7b. – Citatet är från den stoiske filosofen Aratos' astronomiska lärodiikt Φαινόμενα, där orden, i enlighet med stoiskt tänkande, syftar på Zeus.

(29) ὀφείλω : 'böra', 'vara skyldig att'; οὐκ ὀφείλω : h. 'inte böra', 'inte få (göra något)'.

χάραγμα -ατος τό : h. 'bild' (eg. 'gravyr').

ἐνθύμησις -εως ἡ : 'tanke(-verksamhet)'; 'föreställning'.

(30) ὑπερ-οράω : 'ha överseende med'.

τὰ νῦν = νῦν.

παρ-αγγέλλω : 'befalla', 'älägga' (h. med både dativobjekt och med ack. m. inf.).

μετα-νοέω : 'ångra sig', 'omvända sig'.

(31) ἔστησεν : sigmatisk aorist av ἵστημι, h. 'fastställa', 'bestämma'.

οἰκουμένη -ης ἡ : '(den bebodda) världen'.

δικαιοσύνη -ης ἡ : 'rättrådighet', 'rättfärdighet'.

ἐν ἀνδρὶ : "genom en man"; ἐν + dativ kan beteckna redskapet med vilket en handling utförs (§ 241:7).

ᾧ : i stället för det väntade ὧν (§ 297:7 om kasusassimilation av relativ).

ὥρισεν : av ὀρίζω, h. 'utse', 'utvälja' (jfr v. 26).

πίστις -εως ἡ : 'tro', 'tillit'; h. 'bevis'.

32. ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπαν, ᾧ ἀκουσόμεθά σου περὶ τούτου καὶ πάλιν.” 33. οὕτως ὁ Παῦλος ἐξηγήθην ἐκ μέσου αὐτῶν. 34. τινὲς δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν, ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

παρ-έχω : 'tillhandahålla'.

νεκρός -ά -όν : 'död'.

(32) χλεύαζω : 'håna', 'göra sig lustig över', 'hånle (åt)'.

εἶπαν = KG εἶπον.

(33) οὕτως : h. "således alltså".

ἐκ μέσου αὐτῶν : 'ur deras mitt', "därifrån".

(34) κολλάομαι : 'förena sig med' (urspr. 'klistra sig fast vid').

ἐπίστευσαν : aorist av πιστεύω med ingressiv betydelse (§ 254).

ὀνόματι : 'vid namn'; hänseendets dativ, som i NT blir vanligare än hänseendets ackusativ (§ 238:5).

ἕτεροι = KG ἄλλοι (§ 123:3).

